

Laki

Frédéric Bastiat

versio
08.09.2009

(käsikirjoituksen kirjoitusvirheistä ja muista epäselvyyksistä
voit vinkata osoitteeseen info@taloudenperusteet.com)

Julkaistu ensimmäisen kerran vuonna 1850
Copyright © 2008-2009 Petri Kajander (käännös)

Laki

Turmeltunut laki! Laki – ja sen mukana kaikki valtion yhteiset voimat – laki ei ainoastaan ole harhautunut asianmukaisesta suunnastaan vaan se on laitettu seuraamaan päinvastaista! Laista tulee kaikenlaisen ahneuden väline sen hillitsemisen sijaan! Jos tämä on totta, se on vakava asia, johon koen velvollisuudekseni kiinnittää kansalaisteni huomion.

Olemme saaneet Jumalalta lahjan, joka sisältää kaikki muut lahjat: elämän – fyysisen, älyllisen ja moraalisen elämän.

Mutta elämä ei pysty ylläpitämään itseään yksin. Elämän Luoja on antanut meille vastuun sen säilyttämisestä, kehittämisestä ja täydellistämisestä.

Tätä tarkoitusta varten Hän on varustanut meidät mahtavilla kyvyillä ja asettanut meidät erilaisten luonnonvarojen keskelle. Soveltamalla kykyjämme näihin luonnonvaroihin toteutuu *mukauttamisen* ja *haltuunoton* ilmiö, joiden mukaan elämä toteuttaa sille osoitettua kulkuaan.

Olemassaolo, kyvyt, mukauttaminen – toisin sanoen yksilö, vapaus, omaisuus – tämä on ihminen.

Näistä kolmesta asiasta voidaan sanoa ilman mitään kansaa villitsevää saivartelua, että ne edeltävät ja ovat ylempänä kaikkea ihmisen lainsäädäntöä.

Yksilö, vapaus ja omaisuus eivät ole olemassa ihmisen tekemien lakien takia. Asia on juuri päinvastoin. Koska yksilö, vapaus ja omaisuus ovat jo olemassa aikaisemmin, ihminen säätää lakeja.

Mikä siis on laki? Kuten olen sanonut muualla, se on yhteisöllinen järjestely yksilön oikeudesta puolustaa itseään.

Jokainen meistä saa luonnolta tai Jumalalta oikeuden puolustaa omaa elämänsä, vapauttaan ja omaisuuttaan. Sillä nämä kolme ovat elämän jatkumisen edellytyksiä, ja

ne kaikki ovat täysin riippuvaisia toistensa säilymisestä. Sillä mitä ovat kykymme muuta kuin yksilöllisyytemme jatke? Ja mitä on omaisuus muuta kuin kykyjemme jatke?

Jos jokaisella ihmisellä on oikeus suojella elämäänsä, vapauttaan ja omaisuuttaan jopa voimakeinon, tällöin usealla ihmisellä on oikeus liittyä yhteen ja järjestäytyä voidakseen puolustaa oikeuksiaan yhteisvoimin.

Täten yhteinen oikeus perustelee ja oikeuttaa olemassaolonsa yksilön oikeudella; eikä yhteisellä voimalla voi olla mitään muuta järkevää päämäärää tai tarkoituserää kuin yksilöiden voimat, joita se edustaa.

Siitä syystä yksilö ei voi oikeutetusti käyttää voimaa toisen yksilön elämää, vapautta tai omaisuutta vastaan, eikä yhteistä voimaa voida oikeutetusti käyttää tuhoamaan yksilöiden tai yhteiskuntaluokkien elämää, vapautta tai omaisuutta.

Sillä molemmissa tapauksissa tällainen voimankäytön vääristely olisi alkuoletuksiemme vastaista. Kuka tohtii sanoa, että voima on annettu meille, ei omien oikeuksien puolustamiseen vaan hävittämään vastaavat oikeudet veljiltämme? Ja ellei tämä pidä paikkaansa erillisen yksilön kohdalla, niin kuinka se voisi pitää paikkansa yhteisen voiman suhteen, joka on erillisten voimien yhteenliittymä?

Mikään ei siis voi olla ilmiselvempää kuin tämä: laki on järjestäytynyt muoto luonnollisesta oikeudesta oikeutettuun itsepuolustukseen; se on yksilöllisten voimien korvaamista yhteisellä, toimimista yksilöiden oikeuksiin kuuluvilla alueilla ja heidän oikeuksiensa toteuttamista: henkilön, vapauden ja omaisuuden turvaamisen takaamista ja yleisen *oikeudenmukaisuuden* vaalimista.

Kun tältä pohjalta luodaan valtio, siellä vallitsee minun käsitykseni mukaan järjestys ihmisten keskuudessa yhtä lailla käytännössä kuin teoriassakin. Näillä ihmisillä on kaikkein yksinkertaisin, taloudellisin, vähiten raskas, vähiten häiritsevä, vähiten holhoava, kaikkein oikeudenmukaisin ja täten kaikkein vakain kuviteltavissa oleva hallinto riippumatta sen poliittisesta muodosta.

Sillä tällaisessa hallinnossa jokainen ymmärtää selvästi, että niin nautinto kuin vastuukin elämästä kuuluu pelkästään ihmiselle itselleen. Niin kauan kuin hänen henkilökohtaista koskemattomuuttaan kunnioitetaan, työnteko on vapaata ja työn tulokset ovat suojattuina kaikilta epäoikeudenmukaisuuksilta: kellekään ei ole mitään ristiriitaa valtion kanssa. Kun ihmiset ovat onnekkaita, he eivät kiitä valtiota menestyksestään. Kun ihmiset ovat epäonnisia, he eivät syytä valtiota vastoinkäymisistään yhtään sen enempää kuin maanviljelijät syyttävät valtiota rakeista tai hallasta. Ihmiset tuntevat valtion ainoastaan sen tuomasta verrattomasta *turvallisuudesta*.

Voidaan väittää, että tarpeiden ja niiden tyydyttämisen luonnollinen kehitys on seurausta siitä, ettei valtio puutu yksityisasioihin. Köyhät perheet eivät kouluttaudu ennen kuin heillä on leipää. Kaupungit eivät täyty maaseudun kustannuksella eikä maaseutu kaupunkien kustannuksella. Pääomassa, työssä ja väestössä ei tapahdu lainsäädännöllisten toimenpiteiden aiheuttamia suuria muutoksia. Sillä nämä muutokset aikaansaavat epävarmuutta ja kyseenalaistamista olemassaolon perusteissa ja siten ne lisäävät merkittävässä määrin valtion vastuiden laajuutta.

Valitettavasti laki ei ole rajoittunut asianmukaiseen rooliinsa. Se ei ole ylittänyt oikeutettua tehtäväänsä pelkästään epäolennaisissa tai kyseenalaisissa asioissa. Se on mennyt pidemmälle. Se on käyttäytynyt täysin vastoin oikeaa tehtäväänsä. Se on tuhonnut päämääränsä. Se on valjastettu hävittämään oikeudenmukaisuus, jota sen tulisi ylläpitää. Se on valjastettu rajoittamaan ja hävittämään oikeuksia, joita sen pitäisi kunnioittaa. Se on asettanut yhteisen voiman palvelemaan niitä, jotka haluavat käyttää ilman riskiä ja empimättä hyväksi muiden elämää, vapautta ja omaisuutta. Se on kääntänyt varastamisen suojeltavaksi oikeudeksi ja oikeutetun puolustuksen rikokseksi, josta se rankaisee.

Kuinka tämä lain turmeleminen on toteutettu? Ja mitä siitä on seurannut?

Laki on turmeltunut kahden hyvin erilaisen seurauksen vaikutuksesta – tyhmästä itsekkyydestä ja väärästä hyväntekeväisyydestä.

Keskitytään ensimmäiseen.

Itsesuojelu ja itsensä kehittäminen ovat kaikille ihmisille yhteisiä pyrkimyksiä. Jos jokainen nauttisi vapaasti kykyjensä harjoittamisesta ja toimintansa tuloksista, yhteiskunnallinen kehitys olisi jatkuvaa, keskeytymätöntä ja väistämätöntä.

Mutta ihmisillä on myös toinen yleinen taipumus: elää ja kehittyä toisten kustannuksella, jos mahdollista. Tämä ei ole mikään harkitsematon syytös eikä myöskään murheellisen tai pessimistisen mielen ilmaisu. Historia todistaa sen jatkuvilla sodilla, massasiirtolaisuudella, uskonnollisilla vainoilla, orjuuden yleismaailmallisuudella, liiketoiminnan epärehellisyydellä ja monopoleilla.

Tämä kohtalokas taipumus pohjautuu ihmisen perimmäiseen olemukseen – alkukantaiseen, yleismaailmalliseen ja ylitsepääsemättömään tunteeseen, joka pyrkii kohti hyvinvointia ja poispäin kärsimyksestä.

Ihminen pystyy elämään ja tyydyttämään halunsa vain loppumattomalla mukauttamisella ja haltuunotolla, toisin sanoen loputtomalla kykyjensä soveltamisella. Tämä on omaisuuden alkuperä.

Mutta hän voi myös elää ja tyydyttää halunsa mukauttamalla ja ottamalla haltuunsa muiden ihmisten työn tuloksia. Tämä on varastamisen alkuperä.

Jos työ on kärsimystä ja ihminen vastustaa luonnostaan kärsimystä, tästä seuraa, että milloin varastaminen on vähemmän tuskallista kuin työnteko, se vallitsee, eikä uskonto tai moraalit pysty estämään sitä. Tämän on historia todistanut.

Milloin varastaminen sitten lakkaa? Kun siitä tulee rasittavampaa ja vaarallisempaa kuin työnteosta.

On hyvin ilmeistä, että lain oikea tavoite on asettaa yhteisöllisen voiman vahva este tätä kohtalokasta vaikutusta vastaan, ja sen kaikkien keinojen tulisi suosia omaisuutta ja vastustaa varastamista.

Mutta lain laatii yleensä yksi ihminen tai ihmisluokka. Ja koska laki ei voi toimia

ilman merkittävän voiman pakotetta ja tukea, se asettaa lopulta tämä voiman lainsäätäjien käsiin.

Kun tämä väistämätön ilmiö yhdistyy, kuten aikaisemmin huomasimme, ihmiselle kohtalokkaasti kuuluvaan taipumukseen, nämä yhdessä selittävät lähes yleismaailmallisen lain turmeltumisen. On ymmärrettävissä, kuinka epäoikeudenmukaisuuden rajoittamisen sijaan laista tulee vääryyden väline, sen kaikkein ylivoimaisin väline. Lainsäätäjä tuhoaa yksilöiden oikeuksia vaihtelevassa määrin valtansa voimalla ja omaksi hyödykseen orjuuttamalla, vapautta sortamalla ja omaisuutta varastamalla.

Ihmisen luontoon kuuluu vastustaa epäoikeudenmukaisuutta, jonka uhriksi hän on joutunut. Kun varastaminen tapahtuu lain keinoin sen säätävän yhteiskuntaluokan hyväksi, kaikki ryöstetyt luokat pyrkivät rauhanomaisin tai vallankumouksellisin menetelmin osallistumaan lakien laatimiseen. Riippuen ymmärryksensä tasosta nämä luokat voivat ehdottaa kahta hyvin erilaista keinoa poliittisten oikeuksiensa saavuttamiseksi – ne voivat joko pyrkiä lopettamaan laillisen varastamisen tai ne voivat pyrkiä osallistumaan siihen.

Voi kurjuutta kansakunnille, joissa jälkimmäinen ajatus saa massat puolelleen samalla hetkellä, jolloin ne saavuttavat vuorostaan lainsäädäntävallan!

Siihen asti maissa, joissa lainsäädäntävalta oli keskittynyt harvojen käsiin, harvat ryöstivät massoja lain voimalla. Mutta kun lainsäädäntä tehdään yleiseksi, tasapainoa haetaan yleisestä varastamisesta. Yhteiskunnan epäoikeudenmukaisuuksien poistamisen sijaan niistä tehdään yleisiä. Silloin, kun epäedullisessa asemassa olevat luokat saavat poliittiset oikeutensa, niiden ensimmäinen ajatus ei ole lopettaa varastamista (tämä edellyttäisi suurempaa ymmärrystä kuin heillä voi olla) vaan järjestää kostotoimia muita luokkia vastaan myös itseään vahingoittaen. Ikään kuin ennen oikeudenmukaisuuden valtakautta olisi välttämätöntä, että kaikki käyvät läpi julman rangaistuksen – toisille se aiheutuu vääryydestä ja toisille tietämättömyydestä.

Ei ole mahdollista esittää yhteiskuntaan suurempaa muutosta ja suurempaa pahuutta kuin lain muuttaminen varastamisen välineeksi.

Mitkä ovat tällaisen turmeltumisen seuraukset? Niiden kaikkien kuvaaminen vaatisi lukuisia niteitä, joten keskitytään vain silmiinpistävimpiin.

Ensimmäiseksi se häivyttäisi ihmisten mielistä eron oikeudenmukaisuuden ja epäoikeudenmukaisuuden väliltä. Yksikään yhteiskunta ei pysty toimimaan, ellei sen lakeja tiettyyn rajaan saakka kunnioiteta. Mutta varmin keino niiden kunnioittamiseksi on tehdä niistä kunnioituksen arvoisia. Silloin kun laki ja moraalit ovat keskenään ristiriidassa, kansalainen löytää itsensä julmasta valintatilanteesta moraalin kadottamisen ja lakien kunnioituksen kadottamisen väliltä – molempien ollessa yhtä pahoja ja valinnan niiden väliltä ollessa vaikeaa.

Lain luonteeseen kuuluu ylläpitää oikeudenmukaisuutta niin paljon, että laki ja oikeus ovat massojen mielessä yksi ja sama asia. Meillä kaikilla on vahva taipumus pitää kaikkea laillista oikeutettuna. Tällöin riittää, että laki määrää ja valtuuttaa varastamisen, jotta se voi ilmetä monille oikeutettuna ja pyhänä. Orjuuden, protektionismin ja monopolien puolustajia ei löydy ainoastaan niistä hyötyvien joukosta vaan myös niistä kärsivien riveistä. Jos näiden instituutioiden moraalit kyseenalaistetaan, se tuodaan suorasanaisesti ilmi: ”Olet vaarallinen uudistaja, utopisti, teoreetikko, lain halveksija; horjutat yhteiskunnan perustaa.” Jos luennoit moraalista tai talouspolitiikasta, viralliset organisaatiot löydetään tekemästä seuraava vetoamus valtiolle:

Taloustiedettä *ei tule enää* opettaa ainoastaan vapaan kaupan (vapauden, omaisuuden ja oikeudenmukaisuuden) näkökulmasta, kuten on tapahtunut tähän saakka, vaan myös ja erityisesti tosiasioiden ja lainsäädännön näkökulmasta (vastoin vapautta, omaisuutta ja oikeudenmukaisuutta) jotka vallitsevat Ranskan teollisuudessa.

Valtion maksamassa julkisessa virassa olevan professorin tulee pidättäytyä vaarantamasta vähäisissäkään määrin *voimassa olevien lakien* kunnioitusta.¹

Jos laki siis kieltää orjuuden tai monopolin, sortamisen tai varastamisen missä tahansa muodossa, sitä ei saa edes huomauttaa. Sillä kuinka siitä voidaan huomauttaa vahingoittamatta lain kunnioitusta? Myös moraalit ja talouspolitiikkaa tulee opettaa

¹ Tuottajien, maatalouden ja kaupan yleisneuvosto, 6. toukokuuta 1850.

tämän lain mukaisesti – olettaen siis sen olevan oikeutettu ainoastaan, koska se on laki.

Toinen valitettava vaikutus turmeltuneesta laista on sen myöntämä liioiteltu merkitys poliittisille intohimoille, konflikteille sekä politiikalle yleensä.

Pystyisin todistamaan tämän väitteen tuhannella eri tavalla, mutta rajoitun antamaan esimerkin aiheesta, joka on ollut viime aikoina kaikkien mielessä: yleinen äänioikeus.

Rousseaun koulukunnan edustajat, jotka kutsuvat itseään *erittäin pitkälle edistyneiksi* ja joiden katson olevan kaksikymmentä vuosisataa *jäljessä*, saavat ajatella mitä tahansa *yleisestä* äänioikeudesta (sanan tiukimmassa merkityksessä). Se ei kuulu niiden pyhien aiheiden piiriin, joita on rikollista tutkia tai epäillä.

Sitä kohtaan voidaan esittää vakavia vastaväitteitä.

Ensinnäkin sana *yleinen* pitää sisällään karkean virheen. Ranskassa on 36 miljoonaa asukasta. Jotta äänioikeus olisi *yleinen*, se tulisi myöntää 36 miljoonalle äänestäjälle. Kaikkein laajin järjestelmä hyväksyy ainoastaan 9 miljoonaa. Kolme neljästä henkilöstä on näin suljettu pois, ja kaiken lisäksi neljäs henkilö on syrjäyttänyt heidät. Mihin periaatteeseen tämä rajaaminen perustuu? Se perustuu kyvyttömyyden periaatteeseen. Siten yleinen äänioikeus tarkoittaa: kyvykkäiden yleinen äänioikeus. Jäljelle jää kysymys: ketkä ovat kyvykkäitä? Ovatko ikä, sukupuoli ja rikosrekisteri ainoat merkit, joiden perusteella kyvyttömyys voidaan tunnistaa?

Jos kysymystä tarkastelee lähemmin, tulee hyvin pian selväksi, minkä takia äänioikeus perustuu olettamukseen kyvykkyydestä. Kaikkein laajin järjestelmä eroaa kaikkein rajoittuneimmasta ainoastaan arvioissa tuntomerkeistä, joilla kyvykkyys voidaan tunnistaa. Tämä koostuu aste-erosta periaatteellisen eron sijaan.

Se perustuu siihen, ettei äänestäjä toimi pelkästään itseään varten vaan kaikkien puolesta.

Jos äänioikeus on jokaisen henkilön syntymäoikeus kuten tasavaltaiset kreikkalaiseen

ja roomalaiseen sävyyn väittävät, miespuolisten aikuisten on epäoikeudenmukaista estää naisia ja lapsia äänestämästä. Miksi heitä estetään? Koska heidän oletetaan olevan kyvyttömiä. Ja miksi kyvyttömyys on peruste syrjäyttämiseksi? Koska äänestäjä ei kannu yksin äänensä seurauksia; koska jokainen ääni puuttuu ja vaikuttaa koko yhteisöön; koska yhteisöllä on selkeästi oikeus vaatia joitain takuita toimista, joista sen hyvinvointi ja olemassaolo ovat riippuvaisia.

Tiedän mitä tähän voidaan vastata. Tiedän miten tätä voidaan vastustaa. Mutta nyt ei ole aikaa ottaa osaa tähän väittelyyn. Sen sijaan haluan kiinnittää huomion ristiriitaan (se soveltuu myös suureen osaan poliittisia kysymyksiä), joka kiihdyttää ja järkyttää kansakuntaa ja joka menettäisi lähes kaiken merkityksensä, jos laki olisi aina ollut sellainen kuin sen tulisi olla.

Jos laki rajoittuisi suojelemaan kaikkia yksilöitä, kaikkia vapauksia ja kaikkea omaisuutta, jos se olisi pelkästään yksilön oikeuksien ja itsesuojelun järjestämistä varten, jos se olisi este, rajoite ja rangaistus kaikenlaista sortoa ja varastamista vastaan – olisiko todennäköistä, että kansalaiset kiistelisivät enää äänioikeuden yleisyydestä? Olisiko todennäköistä, että tällainen kiistanaihe vaarantaisi suurimman hyveen, yhteiskuntarauhan? Olisiko todennäköistä, etteivät syrjäytetyt luokat odottaisi vuoroaan rauhallisesti? Olisiko todennäköistä, että äänioikeutetut yhteiskuntaluokat olisivat kovin mustasukkaisia etuoikeudestaan? Ja eikö olisi selvää, että kaikkien edun ollessa yhtenevä ja sama, äänioikeutetun ääni ei aiheuttaisi suurta haittaa muulle väestölle?

Mutta jos kerran tullaan esittämään tuhoisa periaate, jonka mukaan laki järjestäytymisen, sääntelyn, suojelun tai tukemisen varjolla *voi ottaa yhdeltä osapuolelta antaakseen toiselle*, siirtääkseen osan kaikkien yhteiskuntaluokkien hankkimasta varallisuudesta lisäämään yhden luokan vaurautta, koostuipa tämä luokka maanviljelijöistä, tehtailijoista, kauppiaista, laivanvarustajista, taiteilijoista tai näyttelijöistä, tällöin on varmaa ettei yksikään luokka perustellusti ole vaatimatta osaansa lakien säätämisestä; ettei olisi luokkaa joka ei vaatisi raivokkaasti äänioikeutta ja kelpoisuutta; ettei olisi luokkaa joka mieluummin kumoaisi yhteiskunnan kuin olisi hankkimatta sitä. Jopa kerjäläiset ja kulkurit todistelevat, että heillä on kiistaton oikeus äänestää. He sanovat:

Emme koskaan osta viiniä, tupakkaa tai suolaa maksamatta veroa, ja osa näistä veroista annetaan lain perusteella etuina ja tukina meitä rikkaammille. Toiset käyttävät lakia nostamaan keinotekoisesti leivän, lihan, raudan ja vaatteiden hintoja. Koska kaikki käyttävät lakia omaksi hyödykseen, meidän tulee tehdä samoin. Me haluamme sen tarjoavan meille *oikeuden avustukseen*, joka on köyhän osuus varkaudesta. Tätä tarkoitusta varten meidän täytyy tulla äänestäjiksi ja lainsäätäjiksi, jotta voimme järjestää merkittävässä määrin avustuksia omalle luokallemme, samoin kuin olette suuressa mitassa järjestäneet suojelua omallenne. Älkää kertoko meille, että otatte tämän asiaksenne ja heitätte meille 600 000 frangia kuin luun koiralle saadaksenne meidät hiljaisiksi. Meillä on myös muita vaateita ja kaiken lisäksi haluamme neuvotella itse, samoin kuin kaikki muutkin luokat ovat tehneet!

Miten tähän voidaan vastata? Kyllä, niin kauan kuin hyväksytään periaate, että laki voi harhautua todellisesta tehtävästään ja että se voi rikkoa omistusoikeuksia niiden turvaamisen sijaan, jokainen yhteiskuntaluokka haluaa luoda lakeja, joko suojautuakseen ryöväämiseltä tai ryöväämällä omaksi hyödykseen. Poliittiset kysymykset tulevat aina olemaan ennakkoluuloisia, vallitsevia ja kiehtovia. Lyhyesti, ihmiset tulevat aina paukuttelemaan lainsäätäjän ovia. Taistelu ei tule olemaan yhtään sen vähäisempää ovien sisäpuolella. Vakuuttuakseen tästä on tuskin tarvetta käydä paikan päällä Englannin ja Ranskan parlamenteissa – riittää kun kuulee, mistä asioista siellä keskustellaan.

Onko mitään tarvetta todistaa, että tämä vastenmielinen lain turmeltuminen on jatkuva vihan ja riidan lähde – että se jopa pyrkii saattamaan yhteiskunnan sekasortoon? Keskitytään Yhdysvaltoihin. Maailmassa ei ole toista maata, jossa laki rajattaisiin paremmin omaan alueeseensa, turvaamaan jokaisen vapaus ja omaisuus. Maailmassa ei myöskään ole toista maata, jossa yhteiskuntajärjestys näyttäisi olevan vahvemmalla pohjalla. Kuitenkin jopa Yhdysvaltoja vaivaa kaksi kysymystä, jotka ovat vaarantaneet poliittisen järjestyksen. Mitkä ovat nämä kysymykset? Orjuus ja tariffit. Ainoastaan näissä kahdessa asiassa laki on vastoin tasavallan yleistä henkeä ottanut varkaan roolin. Orjuus on lain hyväksymä yksilön oikeuksien loukkaus. Protektionismi on lain aikaansaama omistusoikeuksien loukkaus. Olisi erittäin valitettavaa, jos tämä kaksitahoinen *oikeudellinen vitsaus*, surullinen perintö vanhasta maailmasta, olisi kaikista kiistoista se, joka pystyisi aiheuttamaan Liiton hajoamisen. On tosiaan mahdotonta kuvitella vakavampaa yhteiskunnallista tilannetta kuin sitä, jossa *laista tulee epäoikeudenmukaisuuden väline*. Ja jos tämä saa aikaan hirvittävät

seuraukset Yhdysvalloissa, jossa se on poikkeus, mitkä ovatkaan sen seuraukset Euroopassa, jossa se on otettu periaatteeksi ja osaksi järjestelmää?

Montalembert sanoi Carlierin kuuluisan julistuksen ajatusta seuraten: ”Meidän tulee sotia sosialismia vastaan.” Ja sosialismilla, Charles Dupinin määritelmän mukaisesti, hän tarkoittaa varastamista.²

Mutta millaista varastamista hän tarkoittaa? Sillä sitä on kahdenlaista: *laitonta* ja *laillista* varastamista.

Mitä tulee laittomaan varastamiseen kuten varkauteen tai petokseen, jotka on määritetty, huomioitu ja säädetty rangaistaviksi rikoslaissa, en usko että niitä voidaan yhdistää sosialismiin. Nämä eivät järjestelmällisesti vaaranna yhteiskunnan perustaa. Sitä paitsi sota tämän tyyppistä varastamista kohtaan ei ole odottanut Montalembertin tai Carlierin opastusta. Sitä on tapahtunut kautta aikojen. Sitä esiintyi Ranskassa kaikkine tuomarien, poliisien, santarmien, vankiloiden, vankityrmien ja mestauslavojen seremonioineen kauan ennen helmikuun vallankumousta, kauan ennen sosialismin esiinmarssia. Laki itsessään jatkaa tätä sotaa, ja mielestäni sen tulisi aina pitäytyä tässä näkemyksessä varkaudesta.

Mutta näin ei tapahdu. Toisinaan laki siirtyy varkaan puolelle. Toisinaan se suorittaa varkauden itse suojellakseen hyötyviä osapuolia häpeältä, vaaralta ja omantunnon tuskilta. Toisinaan se asettaa kaikki nämä tuomarien, poliisien, santarmien ja vankiloiden seremoniat ryöstäjän palvelukseen ja kohtelee ryöstettyä rikollisena tämän puolustaessa itseään. Lyhyesti, on olemassa *laillista varkautta*, ja epäilemättä juuri tätä Montalembert tarkoitti.

Tämä varkaus on ehkä vain harvinainen tahra kansakunnan lainsäädännössä. Siinä tapauksessa parasta mitä voidaan tehdä ilman liikoja puheita ja surunvalitteluja on

2

Charles, Montalembertin kreivi (1810-1870), liberaalin katolilaisuuden kannattaja.

Pierre Carlier (1799-1858), ranskalainen poliitikko, joka toimi Pariisin poliisipäällikkönä vuosien 1830 ja 1848 vallankumousten aikana (suom. huom.).

päästä siitä mahdollisimman pikaisesti eroon, huolimatta siitä hyötyvien valituksista. Mutta kuinka se voidaan tunnistaa? Hyvin helposti. Tarkastellaan, ottaako laki joillekin henkilöille kuuluvaa antaakseen sen toisille, joille se ei kuulu. Katsotaan, suorittaako laki yhden kansalaisen hyödyksi ja toisen haitaksi teon, jota tämä kansalainen ei pystyisi suorittamaan syyllistymättä itse rikokseen. Tällainen laki tulee poistaa välittömästi. Se ei ole pelkästään epäoikeudenmukaisuutta itsessään; se on hedelmällinen maaperä vääryyksille ja kutsu kostotoimille. Ja ellei olla varuillaan, poikkeustapauksena alkanut pyrkii kehittymään yleiseksi, moninkertaiseksi ja muuttuu oikeaksi järjestelmäksi. Hyötyvä osapuoli epäilemättä huutaa kovaäänisen vastalauseen. Hän pyrkii pitäytymään *saavutetuissa oikeuksissaan*. Hän sanoo valtion olevan velvoitettu suojelemaan ja kannustamaan hänen toimialaansa. Hän vetoaa siihen, että hänen rikastumisensa on hyödyksi valtiolle, koska hän kuluttaa enemmän ja levittää näin tuloja köyhille työläisille. On pidettävä huoli, ettei näitä puheita kuunnella, sillä juuri näiden argumenttien systemaattinen kehittäminen tekee *laillisesta varkaudesta* systemaattista.

Ja juuri näin on tapahtunut. Aikamme harhakuva on rikastuttaa kaikkia yhteiskuntaluokkia toistensa kustannuksella – varkaus tehdään yleiseksi sen järjestämisen *varjolla*. Laillinen varkaus voidaan nykyään toteuttaa lukemattomalla määrällä keinoja. Tästä seuraa loputon määrä suunnitelmia sen järjestämiseksi: tariffeja, suojelua, etuja, tukia, kannustimia, progressiivista tuloveroa, vapaata koulutusta, oikeutta työhön, oikeutta voittoihin, oikeutta palkkoihin, oikeutta avustuksiin, oikeutta tuotantovälineisiin, korotonta luottoa jne. Ja kaikilla näillä suunnitelmissa on yhteistä laillinen varastaminen, joka saa nimen *sosialismi*.

Millainen sota näin määriteltyä, oppijärjestelmän muodostavaa sosialismia vastaan tulisi julistaa, ellei sen oppeihin perustuvaa? Tämän opin virheelliseksi, järjettömäksi ja vastenmieliseksi huomaamisen jälkeen on aika osoittaa se vääräksi. Tämä tulee olemaan sitä helpompaa mitä virheellisempi, järjettömämpi ja vastenmielisempi se on. Jotta oltaisiin vahvoja, tulee ennen kaikkea aloittaa kitkemällä lainsäädännöstä pois kaikki sosialismi, joka sinne on pesiytynyt. Tämä tehtävä ei ole missään mielessä vähäinen.

Montalembertia on moitittu toiveesta käyttää raakaa voimaa sosialismia vastaan.

Hänet tulisi puhdistaa tästä syytteestä, sillä hän on selvästi sanonut: ”Sosialismia vastaan tarvitsemamme sodan tulee olla yhtenevä lain, kunnian ja oikeudenmukaisuuden kanssa.”

Mutta kuinka Montalembert ei huomaa asettavansa itsensä noidankehään? Haluat käyttää lakia sosialismin vastustamiseen? Mutta sosialismi nimenomaan turvautuu lakiin. Se ei käänny laittoman varastamisen vaan laillisen varkauden puoleen. Sosialismi, kuten kaikki monopolit, pyrkii käyttämään lakia hyväkseen. Ja kun se on saanut lain puolelleen, kuinka oletat kääntäväsi lain sitä vastaan? Kuinka odotat iskeväsi siihen tuomioistuimillasi, poliiseillasi ja vankiloillasi?

Mitä siis teet? Pyrit estämään sitä millään tavoin osallistumasta lainsäädäntään. Haluaisit pitää sen ulkona lainsäädäntäelimistä. Uskallan ennustaa, että tässä et tule onnistumaan niin kauan kuin laillinen varastaminen on lainsäädännön perusta. Ajatuksesi on liian epäoikeudenmukainen, liian absurdi.

On täysin välttämätöntä selvittää tämä kysymys laillisesta varastamisesta, ja siihen on vain kolme ratkaisua:

1. Harvat ryöstävät monia.
2. Kaikki ryöstävät kaikkia.
3. Kukaan ei ryöstä ketään.

Osittainen ryöstö, yleinen ryöstö, ryöstämättömyys – näiden väliltä tulee tehdä valinta. Laki pystyy tuottamaan näistä vain yhden ratkaisun.

Osittainen ryöstö oli järjestelmänä voimassa niin kauan kuin äänioikeus oli osittainen; järjestelmä johon jotkut haluavat palata välttääkseen sosialismin.

Yleinen ryöstö on järjestelmä, jolla meitä on uhattu siitä asti kun äänioikeudesta tuli yleinen; massat ovat oivaltaneet lainsäätämisen idean ja omineet sen aikaisemmilta lainsäätäjiltä.

Ryöstämättömyys on oikeuden, rauhan, järjestyksen, vakauden, harmonian ja järjen

periaate. Tätä julistan täysin palkein kaikin – valitettavan riittämättömin – voimin kuolemaani saakka.

Ja voidaanko lailla rehellisyyden nimissä mitään muuta vaatia? Voidaanko lakia, jonka välttämätön valtuus on voima, käyttää järkevästi muuhun kuin turvaamaan kaikkien oikeudet? Kysynkin, voidaanko lain piiriä laajentaa tästä ilman sen turmelemista ja sen voiman kääntämistä oikeutta vastaan? Ja tämä on kaikkein tuhoisin, kaikkein epäloogisin kuviteltavissa oleva yhteiskunnallinen vääristymä. Täytyy hyväksyä, että todellinen ratkaisu paljon etsittyyn yhteiskunnan ongelmaan sisältyy näihin yksinkertaisiin sanoihin: *laki on järjestäytynyt oikeus*.

Huomattakoon, että oikeudenmukaisuuden järjestäminen lailla, siis voimalla, sulkee pois ajatuksen järjestää lailla tai voimakeinoin mitään inhimillisen toiminnan muotoa – työtä, hyväntekeväisyyttä, maataloutta, kauppaa, teollisuutta, opetusta, korkeakulttuuria tai uskontoa, sillä minkä tahansa näistä järjestäminen väistämättä tuhoaisi olennaisimman järjestämisen – oikeuden. Kuinka on mahdollista kuvitella kansalaisten vapauten puuttuvaa voimaa, joka ei tuhoaisi oikeudenmukaisuutta ja toimisi vastoin todellista tavoitettaan?

Nyt kohtaamme aikamme suosituimman ennakkoluulon. Lain oikeudenmukaisuutta ei pidetä riittävänä, vaan sen täytyy olla myös hyväntahtoinen. Siinä ei ole riittävästi, että oikeus turvaa kaikille kansalaisille vapaan ja häiriöttömän kykyjensä harjoittamisen heidän fyysisen, älyllisen sekä moraalisen kehityksensä hyväksi. Sen edellytetään levittävän hyvinvointia, opetusta ja moraalialia koko maassa. Tämä on sosialismin viettelevä puoli.

Mutta toistan: nämä kaksi lain tehtävää ovat ristiriidassa keskenään. On valittava niiden väliltä. Kansalainen ei voi samaan aikaan olla vapaa ja ilman vapautta. Lamartine kirjoitti minulle eräänä päivänä näin: ”Oppinne kattaa ainoastaan puolet minun ohjelmastani. Olette pysähtynyt vapauteen, minä jatkan veljeyteen asti.” Vastasin hänelle: ”Ohjelmanne toinen puoli tuhoaa ensimmäisen.” Ja itse asiassa minulle on vaikeaa erottaa sanaa *veljeys* sanasta *vapaaehtoisuus*. En pysty näkemään veljeyttä pakotettuna *lailla* ilman vapauden tuhoamista *lailla* ja oikeudenmukaisuuden polkemista *lailla*.

Laillisella varastamisella on kaksi juurta: kuten on nähty, toinen on ihmisen itsekkyyks ja toinen väärä hyväntahtoisuus.

Ennen kuin jatkan, minun tulee selittää tarkalleen, mitä tarkoitan sanalla varkaus.³

En käytä sanaa, kuten usein on tapana, missään epämääräisessä, epävarmassa, suhteellisessa tai kuvaannollisessa mielessä. Käytän sitä sen tarkassa, tieteellisessä mielessä ilmaisemaan omaisuuden vastakohtaa. Kun omaisuutta siirretään ilman omistajan lupaa ja ilman korvausta joko voimalla tai petoksella henkilölle joka ei ole sitä hankkinut, katson omaisuutta loukatuksi ja varkauden suoritetuksi. Juuri tätä lain tulisi aina ja kaikkialla ehkäistä. Jos laki suorittaa teon, jota sen tulisi ehkäistä, katson varkauden yhä suoritetuksi, yhteiskunnallisesta näkökulmasta jopa raskauttavammassa muodossa. Tällöin ryöstöstä hyötyvä ei kuitenkaan ole siitä vastuussa vaan laki, lainsäätäjät sekä yhteiskunta, ja juuri tästä koostuu poliittinen vaara.

On valitettavaa, että sanalla ”varkaus” on loukkaava sivumerkitys. Olen etsinyt turhaan toista, sillä en haluaisi milloinkaan, enkä erityisesti näinä aikoina, lisätä provosoivaa sanaa keskusteluihimme. Joko minua uskotaan tai ei, mutta tarkoitukseni ei ole mustamaalata kenenkään motiiveja tai moraalialia. Kohdistan hyökkäykseni ajatukseen, jonka uskon olevan väärä. Järjestelmään, joka vaikuttaa minusta epäoikeudenmukaiselta, vaikkakin tahattomasti, mistä seuraa, että jokainen hyötyy siitä haluamattaan ja kärsii siitä tietämättään. Täytyisi kirjoittaa joko poliittisten intohimojen tai pelon vallassa kyseenalaistaakseen niiden vilpittömyyden, jotka puhuvat protektionismin, sosialismin tai kommunismin puolesta. Kuitenkin nämä ovat vain yhden ja saman kasvin kolme eri kasvuvaihetta. Voidaan ainoastaan sanoa, että varkaus on näkyvämpää protektionismissa⁴ johtuen sen osittaisuudesta ja

³ Bastiat käyttää ranskan kielen sanaa spoliation (suom. huom.).

⁴ Jos suojele myönnettäisiin Ranskassa ainoastaan yhdelle yhteiskuntaluokalle, esimerkiksi insinööreille, se olisi niin järjettömän ilmiselvää varastamista, ettei se pystyisi jatkumaan. Tämän vuoksi näemme kaikkien suojeltujen teollisuudenalojen liittyvän yhteen yhteisen edun nimissä ja jopa rekrytoivan uusia jäseniä tavalla, joka on laskelmoitu luomaan vaikutelmaa, että niiden edut koskisivat koko kansallista teollisuutta. Ne tuntevat vaistomaisesti, että varastaminen voidaan naamioida tekemällä siitä yleistä.

kommunismissa johtuen sen yleisyydestä. Tästä seuraa, että näistä kolmesta järjestelmästä sosialismi on kaikkein epämääräisin, kaikkein päättämättömin sekä tästä syystä kaikkein vilpittömin.

Joka tapauksessa myöntämällä, että yksi laillisen varastamisen juurista on väärä hyväntahtoisuus, keskustelusta poistetaan kysymys motiiveista.

Kun tämä on selvää, siirrytään tarkastelemaan suosittua tavoitetta, joka pyrkii yleisen hyvinvoinnin lisäämistä yleisellä varastamisella, ja tutkitaan sen arvoa, alkuperää ja suuntaviivoja.

Sosialistit kysyvät: ”Koska laki järjestää oikeuden, miksei sen tulisi järjestää työtä, koulutusta ja uskontoa?”

Miksi? Koska se ei pysty järjestämään työtä, koulutusta ja uskontoa tuhoamalla oikeudenmukaisuutta.

On muistettava, että laki on voima, ja tästä seuraa, ettei lain piiri voi oikeutetusti laajentua voiman oikeutettua toimialuetta pidemmälle.

Silloin kun laki ja voima sulkevat ihmisen oikeudenmukaisuuden rahoihin, ne asettavat hänelle pelkän negatiivisen kiellon. Ne asettavat hänelle ainoastaan velvollisuuden pidättäytyä vahingoittamasta muita. Ne eivät loukkaa hänen henkilöään, vapauttaan tai hänen omaisuuttaan. Ne ainoastaan suojelevat muiden henkilöä, vapautta ja omaisuutta. Ne puolustavat ja suojelevat kaikkien tasavertaista oikeutta. Ne täyttävät tehtävää, jonka harmittomuus on ilmeinen. Tehtävää, jonka hyödyllisyys on selvä ja jonka oikeutus on kyseenalaistamaton.

Tämä pitää täysin paikkansa, ja kuten eräs ystäväistäni kommentoi, toteamus *lain päämäärä on saattaa oikeudenmukaisuus vallitsemaan* ei tarkkaan ottaen ole täsmällinen ilmaisu. Tulisi sanoa: *lain päämäärä on estää epäoikeudenmukaisuutta vallitsemasta*. Oikeudenmukaisuus ei itse asiassa ole olemassa itsestään, mutta epäoikeudenmukaisuus on. Oikeudenmukaisuus saavutetaan ainoastaan, kun epäoikeudenmukaisuutta ei ole.

Mutta kun laki välttämättömän edustajansa voiman väliintulolla pakottaa työlle tavan, opetukselle menetelmän tai sisällön, vakaumuksen tai uskonnon, sen toimet ihmistä kohtaan eivät ole enää negatiivisia vaan positiivisia. Se korvaa heidän oman tahtonsa lainsäätäjän tahdolla, oman aloitekykynsä lainsäätäjän aloitteella. Ihmisillä ei ole enää tarvetta neuvotella, verrata tai ennakoita. Laki tekee nämä kaikki heidän puolestaan. Järjestä tulee ihmisille hyödytön apu. He lakkaavat olemasta ihmisiä. He menettävät yksilöllisyytensä, vapautensa ja omaisuutensa.

Yritä kuvitella voimalla pakotettu työ tai pakotettu varallisuuden siirto, joka ei ole vapauden tai omaisuuden loukkaus. Ellet pysty tähän, joudut hyväksymään, että laki ei pysty järjestämään työtä tai liike-elämää järjestämättä epäoikeudenmukaisuutta.

Kun poliitikko tarkastelee yhteiskuntaa kabinetinsa uumenista, hän tyrmistyy näkemästään eriarvoisuudesta. Hän murehtii niin monen osaksi koituvaa kärsimystä, joka ilmenee vielä surullisempana vertautuessaan ylellisyyteen ja vaurauteen.

Ehkäpä poliitikon tulisi kysyä itseltään, eikö tällaista yhteiskunnan tilaa ole aikaansaatu vanhoilla varkauksilla, valloituksilla ja viime aikojen laillisella varastamisella. Ehkäpä hänen tulisi kysyä itseltään, eikö oikeudenmukaisuuden valta ole riittävä liikuttamaan kehityksen rattaita ja toteuttamaan suurinta tasa-arvoa, jos hyväksytään kaikkien ihmisten pyrkimys hyvinvointiin ja itsensä toteuttamiseen? Eikö tämä ole linjassa yksilön vastuun kanssa, jonka Jumala on antanut ihmiselle mahdollistaakseen valinnan hyveiden ja paheiden välillä sekä valinnasta koituvat oikeudet rangaistukset ja palkkiot?

Mutta poliitikko ei koskaan harkitse tätä. Hänen ajatuksensa siirtyvät järjestelyihin, yhdistelmiin ja toimenpiteisiin – laillisiin tai laillisilta vaikuttaviin. Hän etsii parannusta jatkamalla ja lisäämällä nimenomaisesti juuri niitä olosuhteita, jotka aikaansaivat pahuuden.

Sillä puuttuuko yhdestäkään näistä laillisista järjestelyistä varastamisen periaatetta, ellei oteta lukuun oikeudenmukaisuutta, jonka olemme nähneet olevan negatiivinen käsite?

Sanotaan: ”Tuolla on ihmisiä joilla ei ole rahaa” ja vedotaan lakiin. Mutta laki ei ole itsestään täyttyvä lähde, joka imee sisältönsä yhteiskunnan ulkopuolelta. Mitään ei panna valtion varoihin yhden kansalaisen tai yhteiskuntaluokan hyväksi, ellei toisia kansalaisia ja yhteiskuntaluokkia *pakoteta* sitä sinne laittamaan. Jos jokainen ottaa sieltä ainoastaan samassa suhteessa kuin hän on sitä avustanut, pitää paikkansa ettei laki ole varkaus, mutta se ei auta ihmisiä, *joilla ei ole yhtään rahaa*. Se ei edistä tasavertaisuutta. Se voi olla ainoastaan tasavertaistamisen työkalu ottaessaan yhdeltä osapuolelta ja antaessaan toiselle, ja silloin se on varkauden väline. Kun tässä valossa tarkastellaan tariffien suoja, tukiaisia, oikeutta voittoihin, oikeutta työhön, oikeutta avustuksiin, oikeutta koulutukseen, progressiivista verotusta, korotonta luottoa sekä julkisia hankkeita, niiden huomataan aina perustuvan lailliseen varastamiseen, järjestäytyneeseen epäoikeudenmukaisuuteen.

Sanotaan: ”Tuolla on ihmisiä joilta puuttuu koulutus” ja vedotaan lakiin. Mutta laki ei ole opetuksen soihtu, joka levittää itsestään valoa lähelle ja kauas. Se ulottuu yli yhteiskunnan jossa on koulutettuja ja kouluttamattomia ihmisiä; kansalaisia jotka haluavat oppia, ja toisia jotka ovat valmiina opettamaan. Se voi tehdä ainoastaan yhden kahdesta asiasta. Se voi joko antaa tällaisen transaktion tapahtua vapaasti, toisin sanoen antaa tällaisen tarpeen tyydyttyä vapaaehtoisesti. Tai se voi pakottaa tässä asiassa ja ottaa osalta ihmisiä riittävästi palkatakseen opettajia opettamaan toisia ilmaiseksi. Mutta jälkimmäinen keino ei voi tapahtua ilman vapauden ja omistusoikeuksien loukkausta, se on laillinen varkaus.

Sanotaan: ”Tuolla on ihmisiä ilman moraalia tai uskontoa”, ja vedotaan lakiin. Mutta laki on voima, ja onko tarpeen osoittaa, kuinka väkivaltainen ja hölmö idea on käyttää voimakeinoja näihin asioihin?

Näyttää siltä, että sosialistit, olivatpa he kuinka itsetyytyväisiä hyvänsä, eivät ole voineet olla huomaamatta tätä hirvittävää laillista varastamista, joka seuraa tällaisista järjestelmistä ja pyrkimyksistä. Mutta mitä he tekevät? He naamioivat tämän muilta ja jopa itseltään puoleensavetävillä nimillä kuten veljeys, solidaarisuus, järjestäytyminen ja yhdistyminen. Ja koska vaadimme lailta niin vähän – ainoastaan oikeudenmukaisuutta – sosialistit olettavat meidän hylkäävän veljeyden,

solidaarisuuden, järjestäytymisen sekä yhdistymisen leimaten meidät *individualisteiksi*.

Kuitenkin heidän tulisi tietää, että torjumme pakotetun järjestäytymisen – emme luonnollista järjestäytymistä.

Torjumme yhdistymisen muodot, johon meidät pakotetaan – emme vapaata yhdistymistä.

Torjumme pakotetun veljeyden – emme todellista veljeyttä.

Torjumme keinotekoisesta solidaarisuudesta, joka on ainoastaan epäoikeudenmukaista vastuun syrjäyttämistä – emme luonnollista ihmiskunnan ykseyttä.

Sosialismi, samoin kuin vanha politiikka, josta se on syntynyt, sotkee valtion yhteiskuntaan. Sen vuoksi aina vastustaessamme jotakin valtion suorittamaa tekoa, sosialistit päättävät meidän vastustavan tekoa ylipäättänsä. Emme hyväksy valtion järjestämää koulutusta – vastustamme siis kaikkea koulutusta. Vastustamme valtiollista uskontoa – emme siis halua uskontoa lainkaan. Vastustaessamme valtion pönkittämää tasa-arvoa vastustamme tasa-arvoa sinänsä, jne. Vaikuttaa siltä, että heidän mielestään me emme halua ihmisten syövän, koska vastustamme valtion kasvattamaa viljaa.

Miten tämä kummallinen ajatus, että laki tuottaisi hyvää, jota se ei sisällä (vaurautta, tiedettä, uskontoa) on koskaan voinut saanut jalansijaa politiikassa?

Nykyiset erityisesti sosialistiseen koulukuntaan kuuluvien poliitikkojen, erilaiset teoriat perustuvat yhteiseen hypoteesiin, joka on varmasti kaikkein omituisinta ja kaikkein ylimielisintä, mitä on koskaan voinut pälkähtää ihmismieleen.

He jakavat ihmiskunnan kahtia. Ihmiset yleensä yhdellä poikkeuksella muodostavat ensimmäisen ryhmän. Ainoastaan poliitikot muodostavat toisen ryhmän, joka on selkeästi kaikkein tärkein.

Itse asiassa he aloittavat olettamalla, että ihmisillä ei ole mitään motivaatiota toimintaan tai omaa arvostelukykyä. Heillä ei ole aloitekykyä. He ovat valjua ainetta, passiivisia partikkeleita, atomeita ilman spontaanisuutta, parhaimmillaankin omasta olemassaolostaan välinpitämättömiä kasviksia. He ovat alttiita muokattavaksi ulkoisella tahdolla rajattomaksi määräksi enemmän tai vähemmän symmetrisiä, taiteellisia ja täydellistettyjä muotoja.

Lisäksi jokainen näistä poliitikoista olettaa että hän – järjestäjänä, löytäjänä, lainlaatijana tai perustajana – on tämä tahto ja apu. Hän on se yleinen liikkeellepanija, luova mahti, jonka jalo tehtävä on yhdistää tämä hajanainen materiaali – ihmiset – yhteiskunnaksi.

Kuin puutarhuri, joka oikukkaasti muovaa puita pyramideiksi, päivänvarjoiksi, kuutioiksi, vaaseiksi, seinäkasveiksi, värttinäksi tai viuhkaksi, jokainen sosialisti muovaa ihmisiä oikkujensa mukaisesti ryhmiä, sarjoiksi, keskuksiksi, osioiksi, soluiksi, työryhmiä, tasapainoiksi, vastakohtaisiksi jne.

Ja kuin puutarhuri, joka muovataksaan puun tarvitsee kirveitä, oksakoukkuja, sahoja ja saksia, samoin poliitikko haluaa yhteiskuntaa muotoillakseen voimat, jotka hän voi löytää ainoastaan laista; tulleista, verotuksesta, toimeentulolaista ja koulutuslaista.

On totta, että sosialistit pitävät ihmiskuntaa raakamateriaalina sovitettavaksi erilaisiin yhteiskunnallisiin muotteihin, ja jos he sattumalta ovat epävarmoja näiden järjestelyiden onnistumisesta, he vaativat vähintäänkin osaa ihmiskunnasta *raakamateriaaliksi näihin kokeiluihin*. Tiedämme kuinka tärkeä *kaikilla järjestelmillä kokeilun* ajatus heille on. Erään sosialistisen johtajan tiedetään vakavissaan vaatineen perustuslakineuvostolta, että hänelle annetaan pieni paikkakunta kaikkine asukkaineen, jotta hän voisi suorittaa kokeitaan.

Eli samoin kuin keksijä tekee pienen mallilaitteen ennen kuin hän rakentaa täysikokoisen, samoin kuin kemisti haaskaa joitain kemikaaleja ja maanviljelijä uhraa joitain siemeniä pellon kulmassa ideaansa kokeillakseen.

Mutta mikä mittaamaton ero onkaan puutarhurin ja hänen puidensa, keksijän ja hänen

laitteensa, kemistin ja hänen aineidensa sekä maanviljelijän ja hänen siementensä välillä! Ja sosialisti katsoo aivan vilpittömästi eron olevan sama hänen ja ihmiskunnan välillä.

Ei ole yllättävää, että 1800-luvun poliitikot pitävät yhteiskuntaa keinotekoisena lainsäätäjän nerouden luomuksena.

Tämä ajatus – klassisen opetuksen tulos – on vallannut kaikki maamme ajattelijat ja suuret kirjoittajat.

He kaikki pitävät ihmiskunnan ja lainsäätäjän välisiä suhteita samoina kuin saven ja savenvalajan välillä vallitsevia.

Jos he ovat lisäksi myöntyneet tunnistamaan toimintaperiaatteen ihmisen sydämessä ja periaatteen arvostelukyvystä hänen mielessään, he pitävät näitä Jumalan suomia lahjoja turmiollisina ja katsovat ihmiskunnan pyrkivän kohtalokkaasti kohti rappiotaan näiden kahden kyvyn ohjaamana. Itse asiassa he olettavat, että jos lainlaatiija jättää ihmiset seuraamaan omia taipumuksiaan, nämä kääntyvät ateismiin uskonnon sijaan, tietämättömyyteen koulutuksen sijaan ja köyhyyteen tuotannon ja kaupan sijaan.

Näiden samojen kirjoittajien mukaan löytyy onneksi joitain ihmisiä – hallitsijoita ja lainsäätäjiä – joilla on täysin päinvastaiset taipumukset, eikä pelkästään omaksi edukseen vaan koko maailman parhaaksi.

Ihmiskunnan pyrkiessä kohti pahuutta nämä pyrkivät hyvään; ihmiskunnan kehittyessä kohti synkkyyttä nämä kohoavat tiedon valoon; ihmiskunnan siirtyessä kohti paheita heihin vetoavat hyveet. Ja tämän oletuksen perusteella he vaativat voiman käyttöä korvatakseen ihmiskunnan pyrkimykset omillaan.

Riittää, kun lähes sattumanvaraisesti avaa filosofiaa, politiikkaa tai historiaa käsittelevän kirjan huomatakseen, kuinka vahvasti tämä ajatus – klassisen opetuksen lapsi ja sosialismin äiti – on juurtunut maahamme. Sen mukaan yhteiskunta on pelkkää passiivista ainetta, joka saa valtiolta elämän, järjestäytymisen, moraalin ja

vaurauden. Tai vielä pahempaa: että ihmiskunta itsessään pyrkii kohti alennustilaa, ja sen estää ainoastaan lainsäätäjän arvoituksellinen väliintulo. Perinteinen klassinen ajattelu osoittaa meille kaikkialla, että passiivisen yhteiskunnan takana on kätkeyty voima – jota kutsutaan laiksi tai lainsäätäjäksi tai ilmaistaan ilman nimeämistä – joka liikuttaa, rikastuttaa ja uudistaa ihmiskuntaa.

Lainaus Bossuetilta:

Eräs kaikkein vahvimmin egyptiläisten mieliin painetuista asioista [kenen taholta?] oli rakkaus kotimaahan.... *Kenenkään ei sallittu* olla hyödyttömänä valtiolle; laki määräsi jokaiselle työn, joka periytyi isältä pojalle. Kenenkään ei sallittu pitää kahta työtä tai vaihtaa ammattia... Mutta erään ammatin *tuli* olla yhteinen kaikille: tämä oli lain ja viisauden opiskelu. Tietämättömyyttä uskonnosta ja maan poliittisista säännöksistä ei annettu anteeksi missään olosuhteissa. Lisäksi jokaista ammattia varten oli määrätty oma alue [kenen toimesta?].... Eräs parhaista laeista oli, että jokaista oli opetettava [kenen toimesta?] seuraamaan niitä... Egyptin tiedemiehet täyttivät maan mahtavilla keksinnöillään jättämättä huomiotta mitään, joka voisi tehdä elämän mukavaksi ja rauhalliseksi.

Siten Bossuetin mukaan ihmiset eivät johda mitään itsestään: isänmaallisuus, vauraus, liike-elämä, viisaus, keksinnöt, maatalous, tiede – kaikki tulee lakien tai kuninkaiden toiminnasta. Ihmisten osana on vain *antaa asioiden tapahtua heille*. Kun Diodorus syyttää egyptiläisiä painin ja musiikin hylkäämisestä, Bousset moittii häntä: ”Kuinka tämä on mahdollista”, hän sanoo, ”koska nämä ovat Trismegistuksen keksimiä?”

Sama koskee persialaisia:

Yksi *prinssin* ensimmäisistä velvollisuuksista oli saada maatalous kukoistamaan.... Samoin kuin oli perustettu sotilasasemia armeijan tarpeisiin, oli vastaavia maataloustyön valvomiseen.... Persialaisissa *herätetty* kunnioitus kuninkaallista auktoriteettia kohtaan hipoi ylenpalttisuutta.

Vaikkakin kreikkalaiset olivat erittäin älykkäitä, he kykenivät huolehtimaan omasta kohtalostaan yhtä vähän kuin hevoset ja koirat pystyvät keksimään yksinkertaisimpiakaan pelejä. Klassisessa ajattelussa oletetaan aina, että kaikki tulee kansalle ulkoa, ei koskaan sisältä.

Älykkäitä ja rohkeita kreikkalaisia olivat muinoin *opettaneet* kuninkaat ja Egyptistä tulleet siirtokunnat. Heiltä he olivat oppineet kehon harjoittamisen, *juoksukilpailut*, hevos- ja vaunukilpailut.... Egyptiläisten paras opetus oli tehdä heistä säyseitä ja antaa lakien muovilla heitä yhteiseksi hyväksi.

Fénelon:

Kasvatettuna opiskelemaan ja ihailemaan antiikin aikaa sekä Ludvig XIV:n vallan todistajana Fénelon omaksui luonnollisena ajatuksen, että ihmiskunnan tulisi olla passiivinen sekä että sen epäonni ja menestys, sen hyveet ja heikkoudet aiheutuvat siihen kohdistuvasta ulkopuolisesta vaikutuksesta joko lain tai lainsäätäjien toimesta. Siispä hän asettaa utooppisessa Salentumissaan⁵ ihmiset kaikkine kiinnostuksineen, kykyineen, haluineen ja omaisuuksineen lainsäätäjän absoluuttisen ohjauksen alle. Heillä ei ole sananvaltaa aiheesta riippumatta – prinssi toimii tuomarina heidän puolestaan. Kansakunta on vain muodotonta massaa ja prinssi sen sielu. Hänessä on kaikki ajatus, harkinta, järjestäytymisen periaatteet, kehitys ja sen seurauksena myös kaikki vastuu.

Tämän todistamiseksi minun täytyisi lainata *Télémaquen* kymmenettä kirjaa kokonaisuudessaan. Viittaan lukijaa tutustumaan siihen ja tyydyn lainaamaan muutamia satunnaisesti valittuja kappaleita tästä maineikkaasta teoksesta, jolle teen kaikessa muussa suhteessa ensimmäisenä oikeutta.

Klassisen kirjallisuuden ihailijoille tyypillisen herkkäuskoisesti Fénelon hyväksyy, vastoin järjen ja tosiasioiden auktoriteettia, näkemyksen egyptiläisten yleisestä onnellisuudesta ja määrittelee sen johtuneen heidän kuninkaittensa, ei kansan viisaudesta:

Emme pysty kääntämään katsettamme kummastakaan rannasta näkemättä rikkaita kaupunkeja, maatiloja mainioilla paikoilla, kultaisella viljalla vuosittain peittyviä peltoja, niittyjä täynnä karjaa; työläisten selkiä taipuneina maan runsaasti suomien hedelmien painosta; paimentolaisia, joiden pillien ja huilujen pehmeissä sävelissä kaikuu ympäröivä luonto. *'Onnellisia'*, sanoi Mentor, *'ovat ihmiset, joita hallitsee viisas kuningas.'*

Seuraavaksi Mentor kiinnitti huomioni iloon ja runsauteen, joka oli levinnyt kaikkiin Egyptin kahdestakymmenestäkahdestatuhannesta kaupungista. Ihailin paikallishallinnon erinomaisuutta, oikeuden toteutumista köyhien hyväksi rikkaita vastaan, hyvää koulutusta lapsille, jotka olivat tottuneet kuuliaisuuteen, työhön sekä taiteiden ja kirjallisuuden rakastamiseen; tarkkuuteen jolla kaikki uskonnolliset seremoniat suoritettiin, epäitsekkyteen,

⁵ Salente (ransk.), legendaarinen kaupunki, johon Fénelon sijoittaa utooppisen hallituksensa Télémaquessa (suom.huom.).

kunnian arvostukseen, ihmisten uskollisuuteen ja jumalien pelkoon, johon jokainen isä opetti lapsensa. Hän ei koskaan lakannut ihailemasta tätä hyvää järjestystä. *'Onnellisia'*, hän sanoi, *'ovat ihmiset, joita viisas kuningas tällä tavoin hallitsee.'*

Fénelonin kreetalainen idylli on vieläkin kiehtovampi. Hän panee Mentorin sanomaan:

Kaikki mitä näet tällä mahtavalla saarella on Minoksen lakien seurausta. Hänen lapsille määräämänsä koulutus pitää näiden kehot terveinä ja voimakkaina. *Lait* ovat alusta alkaen totuttaneet heidät yksinkertaiseen, säästävään ja työlääseen elämään. *Ne* olettavat, että kaikki aistien nautinnot heikentävät kehoa ja mieltä. *Ne* eivät salli heille muuta nautintoa kuin olla hyveissään voittamattomia ja hankkia suurta kunniaa.... Täällä *ne* rankaisevat kolmesta paheesta, jotka jäävät rankaisematta muiden kansojen keskuudessa: kiittämättömyydestä, tekopyhyydestä ja ahneudesta. *Niiden* ei ole koskaan tarvinnut rajoittaa pröystäilyä ja irstailua, sillä *ne* ovat tuntemattomia Kreetalla... *Ne* eivät salli kalliita huonekaluja, upeita vaatteita, ylellisiä pitoja eivätkä kiiltäviä palatseja.

Tällä tavoin Mentor valmistaa oppilaansa muovaamaan ja manipuloimaan – epäilemättä parhain pyrkimyksin – Ithakan väkeä. Ja vakuuttaakseen oppilaansa näiden ajatusten viisaudesta Mentor mainitsee hänelle Salentumin esimerkkinä.

Näin saamme ensimmäiset poliittiset ajatuksemme. Meitä opetetaan kohtelemaan ihmisiä lähes samaan tapaan kuin asiantuntija neuvoo maanviljelijöitä maan alustamisessa ja hoitamisessa.

Montesquieu:

”Kaupankäynnin hengen ylläpitämiseksi on välttämätöntä, että kaikki lait suosivat sitä. Näiden samojen lakien, jotka jakavat omaisuudet samassa suhteessa niiden kaupankäynnissä kertymisen kanssa, tulee tehdä jokaisen köyhän kansalaisen olosuhteet riittävän mukaviksi, jotta hän voi työskennellä kuten kaikki muutkin, ja jokaisen rikkaan kansalaisen olosuhteet niin keskinkertaisiksi, että hänen täytyy tehdä työtä niiden ylläpitämiseksi ja säilyttämiseksi...”

Näin laki hävittää kaikki omaisuudet.

Vaikkakin varallisuuden tasavertaisuus on demokraattisen valtion syvin olemus, sen luominen on silti niin vaikeaa, että äärimmäinen tarkkuus tässä asiassa ei ole aina tavoittelemisen arvoista. Riittää kun eroja vähennetään tai korjataan tietyissä rajoissa, minkä jälkeen on erityislakien tehtävänä tasoittaa niin sanotusti jäljelle jäävät eriarvoisuudet veroilla, jotka säädetään rikkaille, ja avustuksilla, jotka myönnetään köyhille...

Jälleen kerran omaisuudet tasataan lain voimalla.

Kreikassa oli kahdenlaisia tasavaltoja. Toiset olivat sotilaallisia kuten Sparta, toiset kaupallisia kuten Ateena. Toisessa kansalaisten *haluttiin* olevan toimettomia, toisessa heitä *kannustettiin* työntekoon.

On pantava merkille näiden lainlaatijoiden ilmeinen nerokkuus: halventamalla kaikkia hyväksytyjä tapoja, hämmentämällä kaikkia hyveitä he näyttivät *viisautensa* maailmalle. Lykurgos loi vakauden Spartan kaupunkiin yhdistämällä yksityisomaisuuden varastamisen oikeudenmukaisuuden henkeen, kovimman orjuuden äärimmäiseen vapauteen, kaikkein hirveimmät näkemykset suurimpaan kohtuuteen. Hän vaikutti riistävän sen kaikki resurssit, taiteen, kaupan, rahan ja puolustuksen. Spartassa oli kunnianhimoa ilman toivoa paremmasta; luonnolliset kiintymykset eivät löytäneet sijaa, koska yksilö ei ollut lapsi, aviomies tai isä. Jopa siveydeltä riistettiin sen säädyllyisyys. *Tällä tavoin Lykurgos johti Spartan suuruuteen ja maineeseen...*

Kreikan instituutiossa havaitsemamme ilmiö on nähtävissä *nykyajan rappeutumisessa ja korruptiossa*. Lainsäätäjä oikeamielisenä ihmisenä on muovannut kansan, jossa rehellisyys ilmenee yhtä luonnollisesti kuin rohkeus spartalaisissa. William Penn on todellinen Lykurgos, ja vaikkakin Pennin päämääränä oli rauha Lykurgosin tavoittellessa sotaa, he muistuttavat toisiaan omalaatuisella tavalla, jolla he ovat johtaneet *omaa* kansaansa, vaikutusvallalla jota he ovat harjoittaneet suhteessa vapaisiin ihmisiin, voittamallaan ennakkoluuloilla ja kukistamallaan intohimoilla.

Paraguay tarjoaa toisen esimerkin. Jos määräämisen nautinto nähdään elämän ainoana nautintona, halutaan suorittaa rikos yhteiskuntaa vastaan; mutta on aina ihailtavaa *hallita ihmisiä tavalla joka tekee heidät onnellisemmiksi...*

Ne, jotka haluavat perustaa samanlaisia instituutioita, tekevät seuraavasti: Perustavat hallinnon, jossa omaisuus on yhteistä kuten Platonin tasavallassa; kunnioittavat jumalia Platonin määräyksien mukaisesti; erottavat ulkomaalaiset paikallisista moraalin säilyttämiseksi; antavat valtion harjoittaa kaupankäyntiä kansalaisten sijaan. Lainsäätäjä tulee tarjoamaan taiteet ylellisyyksien sijaan ja täyttämään tarpeet toiveiden sijaan.

Ajattelemattomat massat hurmiossaan saattavat huudahtaa: ”Montesquieu sanoi niin; suurenmoista siis! Ylevää!” En epäröi esittää omaa mielipidettäni ja sanoa: ”Mitä! Kehtaat kutsua tuota hienoksi? Se on pelottavaa! Iljettävää! Ja nämä lainaukset, jotka voisoin monistaa, osoittavat, että Montequieun mukaan yksilöt, heidän vapautensa, omaisuutensa, koko ihmiskunta, ovat pelkästään raaka-ainetta lainsäätäjän viisauden harjoittamiselle.”

Rousseau:

Vaikka tämä poliittinen kirjoittaja, demokraattien ylin auktoriteetti, perustaa yhteiskunnan valtarakennelman *yleiselle tahdolle*, kukaan ei ole yhtä kokonaisvaltaisesti myöntänyt ihmisen luonteen täydellisen passiivisuuden hypoteesia lainlaatijan käsissä:

Jos pitää paikkansa, että erinomainen prinssi on harvinaisuus, mitä silloin voidaan sanoa suuresta lainsäätäjistä? Ensimmäisen täytyy ainoastaan seurata jälkimmäisen hänelle määrittämää mallia. *Jälkimmäinen on koneen keksivä mekaanikko*; ensimmäinen on ainoastaan työmies, joka käyttää sitä.

Ja mikä on ihmisten rooli tässä kaikessa? Kone, joka käynnistetään ja toimii, tai paremminkin raaka-aine josta kone on tehty!

Samat suhteet vallitsevat siten lainsäätäjän ja prinssin välillä kuin agronomin ja maanviljelijän välillä; samoin suhteet prinssin ja hänen alaistensa välillä kuin maanviljelijän ja mullan välillä. Miten korkealle ihmiskunnan yläpuolelle onkaan poliitikko asetettu, sillä hän hallitsee itse lainsäätäjiä ja opettaa heille heidän ammattiansa tähän ehdottomaan sävyyn:

Haluatko saavuttaa valtion pysyvyyttä? Saata ääripäät mahdollisimman lähelle toisiaan. Älä salli rikkaita tai kerjäläisiä.

Onko maaperä liian köyhä tai hedelmätön tai maa liian pieni sen asukkaille? *Käännä* silloin teollisuuden ja taiteiden puoleen, joiden tuotteilla on kaupankäynnin avulla mahdollista hankkia puuttuvat elintarvikkeet... Onko maaperä hyvä, ja *onko asukkaista puutetta*? Keskity maanviljelyyn, joka lisää väestöä, *karkota* taiteet, jotka ainoastaan vähentävät väestöä... Jos rannikot ovat laajat ja helppopääsyiset, *täytä* meri laivoilla, jolloin olemassaolosta tulee lyhyt mutta loistelas. Jos rantoja peittävät vain karikot, *anna ihmisten olla alkukantaisia* ja kalansyöjiä; elämä tulee olemaan rauhallisempaa, mahdollisesti parempaa ja varmasti onnellisempaa. Lyhyesti, kaikille yhteisten elämänohjeiden lisäksi kaikilla kansoilla on omat erityiset olosuhteensa, jotka vaativat erityisen lainsäädäntönsä.

Siten heprealaisilla aikaisemmin ja arabialaisilla myöhemmin oli uskonto tärkeimpänä päämääränään; ateenalaisilla kirjallisuus; kartagolaisilla ja tyroslaisilla kauppa; rodoslaisilla merenkulku, spartalaisilla sota ja roomalaisilla hyveellisyys. 'Lakien hengen' kirjoittaja on osoittanut tavan, kuinka *lainsäätäjän tulee ohjata instituutionsa näitä jokaista periaatetta kohden*.... Mutta jos lainlaatiija päämäärästään erehtyen valitsee erilaisen periaatteen kuin mikä soveltuu luonnostaan kansalle, jos yksi pyrkii kohti orjuutta ja toinen kohti vapautta, yksi kohti vaurautta ja toinen kohti väestönkasvua tai yksi rauhaan ja toinen valtauksiin, silloin laeista tulee vähitellen heikkoja, perustuslaista vahingoittunut ja valtio jatkuvan kuohunnan

kohteena kunnes se tuhotaan tai muutetaan, kunnes voittamaton Luonto on uudelleen saavuttanut hallinnan.

Mutta jos Luonto on niin voittamaton hallinnan *uudelleensaavuttamisessa*, miksei Rousseau myönnä, ettei lainsäätäjän tarvitse *saavuttaa* valtaa alkuunkaan? Miksei hän myönnä, että ihmiset toimiessaan omasta aloitteestaan *siirtyvät* itse maatalouteen, jos maa on hedelmällinen, kaupankäyntiin, jos rannikko on laaja ja helppokulkuinen, ilman Lykurgosin, Solonin tai Rousseauin väliintuloa, jotka erittäin hyvin *voivat erehtyä*?

Joka tapauksessa on nähtävissä, kuinka hirveän vastuun Rousseau asettaa keksijöille, perustajille, johtajille, lainsäätäjille ja yhteiskunnan manipuloijille. Hänellä on siten heille kovat vaatimukset.

Sen joka ottaa tehtäväkseen kansakunnan perustamisen tulee tuntea kykenevänsä muuttamaan ihmisen luonnetta. Niin sanotusti muuntamaan jokaista yksilöä, joka on itsessään täydellinen ja erillinen kokonaisuus, osaksi suurempaa kokonaisuutta, josta tämä yksilö vastaanottaa kaikki tai osan elämästään ja olemassaolostaan. Hänen tulee tuntea voivansa muuttaa ihmisen perustaa vahvistaakseen sitä ja korvatakseen fyysisen ja itsenäisen olemassaolon, jonka olemme kaikki vastaanottaneet Luonnolta, osittaisella ja moraalilla. Lyhyesti: hänen täytyy kyetä viemään ihmisen voimat varustaakseen hänet tuntemattomilla voimilla...

Kurja ihmiskunta! Mitä Rousseauin seuraajat tekisivätkään omanarvontunnillesi!

Raynal:

Ilmasto, toisin sanoen ilma ja maa, ovat lainsäätäjän pääasiallinen ohjaava toimintaperiaate. *Hänen* resurssinsa määrittävät hänen velvollisuutensa. Aluksi hänen tulee tarkastella *omaa* sijaintiaan. Rannikolla asuvan väestön tulee saada merenkäyntiin soveltuvat lait... Jos yhteisö sijaitsee sisämaassa, lainsäätäjän tulee ottaa huomioon maaperän luonne ja hedelmällisyys...

Hänen lainsäädäntönsä viisaus ilmenee pääasiallisesti omaisuuden jakamisessa. Yleinen sääntö siirtokuntaa perustettaessa on, että maata tulisi antaa kaikille riittävästi perheiden elättämiseen....

Jos *lainsäätäjä* suunnittelee täyttävänsä asumattoman saaren lapsilla, *hänen* tarvitsee ainoastaan antaa totuuden siementen kasvaa kukiksi heidän mielissään... Mutta jos hän asuttaa aikuisia uuteen maahan, *heidän on annettava säilyttää* vain ne tavat ja uskomukset, joita ei voida parantaa tai korjata. Jos tarkoituksena on estää niiden siirtyminen eteenpäin, *hänen on välttämätöntä* suojella toista sukupolvea opettamalla lapsia yhteisissä,

julkisissa kouluissa. Prinssin tai lainsäätäjän ei tule koskaan perustaa siirtokuntaa lähettämättä matkaan viisaita miehiä nuorten opastamiseksi... Uudessa siirtokunnassa kaikki mahdollisuudet ovat avoinna lainsäätäjälle, joka *aikoo jalostaa kansan tapoja ja moraalialia*. Jos hän on nerokas ja hyveellinen, maa ja kansa, jotka ovat *hänen käytettävissään*, inspiroivat hänen sieluaan yhteiskuntasuunnitelman muodossa. Kirjoittaja voi vain epämääräisellä tavalla luonnostella tätä suunnitelmaa ja perustaa sen huteriin oletuksiin, jotka muuttuvat ja ovat monimutkaisia perustuen lukemattomaan määrään olosuhteita, jotka ovat liian vaikeita ennustaa ja yhdistää...

Eikö vaikutakin siltä, että kuuntelemme maatalouden professorin luentoa? ”Maanviljelijän ohjaava toimintaperiaate koostuu ilmastosta. Resurssit määrittävät *hänen* velvollisuutensa. Aluksi hänen tulee harkita *omaa* sijaintiaan. Jos se on savisella maalla, hänen tulee tehdä näin ja näin. Jos se on hiekkainen, hänen tulee käsitellä sitä toisella tavalla. Kaikki mahdollisuudet ovat avoinna maanviljelijälle, joka aikoo raivata ja kehittää maataan. Jos hän on kyvykäs, hänen *käytettävissään* olevat lannoitteet inspiroivat häntä toimintamallilla. Professori voi vain epämääräisellä tavalla luonnostella tällaista mallia etukäteen ja perustaa sen huteriin oletuksiin, jotka muuttuvat ja ovat monimutkaisia perustuen lukemattomaan määrään olosuhteita, jotka ovat liian vaikeita ennustaa ja yhdistää.”

Mutta ylhäiset kirjoittajat, suvaitkaa ystävällisesti muistaa joskus, että tämä savi, tämä hiekka, tämä lannoite, jota määräätte niin mielivaltaisesti, koostuu ihmisistä, tasavertaisista, älykkäistä ja vapaista olennoista kuten tekin, jotka ovat vastaanottaneet Jumalalta, samoin kuin tekin, kyvyt nähdä, harkita, ajatella ja tehdä omat johtopäätöksensä!

Mably:

Hän olettaa lakien ajan myötä heikentyneen turvallisuuden laiminlyöntien seurauksena ja ja jatkaa:

Näissä olosuhteissa on selvää valtion jousien olevan löysällä. *Jännitä ne uudelleen* [Mably puhuttelee lukijaa] ja sairaus paranee.... Älä niinkään rankaise virheistä kuin rohkaise hyveisiin, *joita tarvitset*. Tällä menetelmällä *palautat tasavaltaasi* nuoruuden vireyden. Vapaat ihmiset ovat menettäneet vapautensa tietämättöminä tästä! Mutta jos sairaus on levinnyt niin pitkälle, etteivät tavalliset tuomioistuimet pysty sitä tehokkaasti hoitamaan, *turvaudu* epätavalliseen tuomioistuimeen, jonka kausi on lyhyt ja jonka valta

merkittävä. Kansalaisten mielikuvitusta tulee tuolloin vilkastaa...

Ja tähän tyyliin hän käy läpi kaksikymmentä nidettä.

Oli aika, jolloin jokainen halusi alttiina tällaisille opetuksille, joista klassisen kasvatuksen perusta koostuu, asettaa itsensä ihmiskunnan ylä- ja ulkopuolelle hallitakseen, järjestääkseen ja opettaakseen sitä omalla tavallaan.

Condillac:

Herrani, rakenna Lykurgoksen tai Solonin mallin mukaan. Ennen kuin jatkat lukemista, viihdytä itseäsi säätämällä lakeja joillekin Amerikan tai Afrikan villoille heimoille. Aseta nämä vaeltajat kiinteille asuinsijoille; opeta heille karjan kasvattamista.... pyri kehittämään heissä sosiaalisia ominaisuuksia, jotka luonto on heihin istuttanut.... Laita heidät harjoittamaan ihmiskunnan velvollisuuksia.... Turvaudu rangaistukseen myrkyttääksesi aistillisten nautintojen mielihyvät, ja tulet näkemään näiden barbaarien kadottavan paheen ja saavuttavan hyveen jokaisen lainsäädäntösi artiklan myötä.

Kaikilla kansakunnilla on ollut lakeja. Mutta vain harva niistä on ollut onnellinen. Mistä tämä johtuu? Koska lainsäätäjät ovat lähes aina olleet tietämättömiä yhteiskunnan päämäärästä, joka on yhdistää perheet yhteisellä intressillä.

Lakien puolueettomuus koostuu kahdesta asiasta: omaisuuden tasa-arvon luomisesta ja kansalaisten omanarvontunnosta.... Sikäli kuin lait luovat enemmän tasa-arvoa, niistä tulee arvokkaampia jokaiselle kansalaiselle... Kuinka voi ahneus, kunnianhimo, kevytmielisyys, joutilaisuus, laiskuus, kateus, viha tai mustasukkaisuus kiihdyttää ihmisiä, jotka ovat tasavertaisia omaisuudessa tai omanarvontunnossa ja joille laki ei jätä mitään toivoa rikkoa tätä tasa-arvoisuutta? [Seuraa idyllinen kappale.]

Sen, mitä on opetettu Spartan tasavallasta, tulisi valaista paljon tässä asiassa. Millään muulla valtiolla ei ole ollut yhtä Luonnon järjestyksen ja tasa-arvon kanssa yhteneviä lakeja.

Ei ole ihme, että 1600- ja 1700-luvut pitivät ihmiskuntaa liikkumattomana aineena, valmiina vastaanottamaan kaiken – muodon, hahmon, alkusysäyksen, liikkeen ja elämän – mahtavalta prinssiltä, suurelta lainlaatijalta tai suurelta nerolta. Näiden aikakausien ihmiset kasvoivat antiikin kirjoituksia opiskellen. Ja itse asiassa antiikin aika esittää meille kaikkialla – Egyptissä, Persiassa, Kreikassa ja Roomassa – näytöksen muuttamista ihmisistä, jotka muovaavat ihmiskunnan enemmistöä mielensä mukaan orjuuttaen heitä tähän tarkoitukseen väkivallan tai petoksen turvin. Ja mitä tämä todistaa? Sitä, että koska ihminen ja yhteiskunta kykenevät kehittymään, täytyy

pidemmältä historiasta löytyä välttämättä enemmän virheitä, tietämättömyyttä, despotismia, orjuutta ja taikauskoa. Yllä lainattujen kirjoittajien virhe ei ole, että he ovat tuoneet esiin tämän tosiasian, vaan että he ovat esittäneet sen ihailtavana mallina ja esikuvana tuleville sukupolville. Heidän virheensä on ollut käsittämätöntä arvostelukyvyyn puutetta sekä lapsellisen sokeaa *sovinnaista uskoa* kelvottomaan, muinaiseen maailmaan sijoittuvien keinotekoisien yhteiskuntien suuruuteen, ylevyyteen, moraaliiin ja hyvinvointiin. He eivät ole ymmärtäneet, että ymmärryksen lisääminen ja levittäminen kestää pitkään ja että valistuksen lisääntyessä oikeuksia ei tarvitse enää ylläpitää pakolla vaan yhteiskunta alkaa hallita itseään.

Mitä poliittista kamppailua me itse asiassa nykymaailmassa todistamme? Ei muuta kuin kaikkien ihmisten vaistomaista pyrkimystä kohti vapautta.⁶ Ja mitä on vapaus, jonka nimi saa kaikkien sydämet sykkimään, joka kuohuttaa maailmaa, muuta kuin kaikkien vapauksien liitto – omantunnon, koulutuksen, yhdistymisen, lehdistön, liikkumisen, työn ja kaupankäynnin vapautta. Toisin sanoen jokaisen vapautta käyttää kaikkia kykyjään rauhanomaisella tavalla. Vielä toisin ilmaistuna: kaiken despotismin tuhoamista, jopa laillisen despotismin, ja lain rajoittamista ainoaan rationaaliseen rooliinsa, joka on säädellä yksilön oikeutta oikeutettuun itsepuolustukseen ja ehkäistä epäoikeudenmukaisuutta.

Täytyy myöntää, että tämä ihmiskunnan pyrkimys vapauteen on suurilta osin estetty, erityisesti meidän maassamme. Tämä on seurausta poliitikkojen valitettavasta pyrkimyksestä – klassisen opetuksen tuloksena – asettaa itsensä ihmiskunnan yläpuolelle sen järjestämiseksi ja kouluttamiseksi heidän mielensä mukaiseksi.

⁶ Kansakunnan onnellisuuden kannalta on välttämätöntä, että sen yksilöillä on turvallisuudesta syntyvää kauaskatseisuutta, harkitsevuutta ja luottamusta toisiinsa. Nämä asiat voidaan hankkia ainoastaan kokemuksesta. Ihmisistä tulee kauaskatseisia, kun he ovat ensin kärsineet sen puutteesta; harkitsevia, kun heidän äkkikipikaisuuttaan on rangaistu; jne.

Tästä seuraa, että vapaus alkaa aina liittyneenä pahuuksiin, jotka aiheutuvat sen harkitsemattomasta käytöstä.

Tämän nähtyään ihmiset vaativat, että vapaus kielletään. ”Annetaan valtion”, he sanovat, ”olla kauaskatseinen ja harkitseva kaikkien puolesta.”

Heille asetan nämä kysymykset:

1. Onko tämä mahdollista? Voiko kokenut valtio syntyä kokemattomasta kansakunnasta?
2. Joka tapauksessa, eikö tämä alusta lähtien ehkäise kokemuksen karttumista? Jos tietyt lait määrätään ihmisille voimalla, kuinka yksilö voi oppia tekojensa seurauksista? Eikö hän ole tällöin ikuisesti holhouksen alaisena?

Ja valtio, käskiessään kaikesta, on vastuussa kaikesta.

Tässä on siemenet vallankumouksiin ilman loppua, sillä niihin ryhtyvät ihmiset, joilta on kielletty kehitys ja kokemus.

Yhteiskunnan ponnistellessa vapautta kohden nämä suuret ihmiset, jotka asettavat itsensä johtoon, ovat täynnä 1600- ja 1700-lukujen periaatteita. He ajattelevat ainoastaan ihmiskunnan asettamista keinotekoisien sosiaalisten keksintöjensä ihmisystävälliseen tyranniaan. Ja käyttäen Rousseau'n ilmaisua, he haluavat pakottaa ihmiskunnan säyseästi kantamaan taakkaa julkisesta hyvinvoinnista niin kuin he ovat sen kuvitelleet.

Tämä piti paikkansa erityisesti vuonna 1789. Tuskin vanhaa järjestelmää oli vielä edes tuhottu, kun vallankumouksen johtajat alistivat uuden yhteiskunnan toisiin keinotekoisiiin järjestelyihin, aloittaen aina samasta lähtökohdasta: lain kaikkivoipaisuudesta.

Saint-Just:

Lainlaatijalla on tulevaisuus käsissään. Hänen tehtävänä on *tahtoa ihmiskunnalle hyvää*. Hänen tehtävänä on tehdä ihmisistä *mitä hän heistä haluaa*.

Robespierre:

Valtion tehtävänä on ohjata kansakunnan fyysisiä ja moraalisia voimia kohti niitä päämääriä, joita varten se on perustettu.

Billaud Varennes:

Kansakunta, jonka vapaus palautetaan, *tulee* luoda uudelleen. Vanhat ennakkoluulot *täytyy* tuhota, vanhat tavat muuttaa, turmeltuneet taipumukset korjata, ylenpalttiset tarpeet hillitä ja itsepäiset paheet kitkeä; vaaditaan vahvaa voimaa sekä kiivasta impulssia.... Kansalaiset, Lykurgosin joustamaton ankaruus loi Spartan järkkymättömän tasavallan perustan. Heikko ja luottavainen Solon syöksi Ateenan orjuuteen. Tämä rinnastus käsittää koko valtiotieteen.

Lepelletier:

Ihmisen alennustilan laajuuden huomioon ottaen olen vakuuttunut koko rodun uudistamisen välttämättömyydestä, ja jos näin saa sanoa, uuden väestön luomisesta.

Näin ollen ihmiset eivät ole muuta kuin raakamateriaalia. Heidän tehtävänä ei ole *tahtoa hyvää*. He eivät kykene siihen. Saint-Justin mukaan ainoastaan lainsäätäjä pystyy siihen. Ihmiset ovat ainoastaan sitä mitä hän [lainsäätäjä] *tahtoo* heidän

olevan.

Robespierren mukaan, joka kopioi Rousseauta kirjaimellisesti, lainsäätäjät aloittaa *laatimalla kansakunnan päämäärän*. Tämän jälkeen valtion tulee ainoastaan ohjata kaikkia sen fyysisiä ja moraalisia voimia tähän tarkoitukseen. Kaiken tämän keskellä itse kansakunta pysyy täysin passiivisena, ja Billaud Varennes opettaa meille, että sillä tulee olla ainoastaan ne ennakkoluulot, tavat, taipumukset ja halut, jotka lainsäätäjät on sille hyväksynyt. Hän menee jopa niin pitkälle, että mainitsee yhden miehen joustamattoman ankaruuden olevan tasavallan perusta.

Olemme nähneet, että tapauksissa, joissa pahuus on niin suurta, ettei tavallinen tuomaristo pysty sitä korjaamaan, Mably suosittelee diktatuuria hyveiden edistämiseksi. ”*Turvaudu*”, hän sanoo, ”epätavalliseen tuomioistuimeen, jonka kausi on lyhyt ja jonka valta merkittävä. Kansalaisten mielikuvitusta tulee tuolloin vilkastaa.” Tätä oppia ei ole laiminlyöty. Kuunnellaan Robespierreä:

Tasavaltaisen hallinnon peruste on hyveellisyys, ja keino sen muodostamiseen on terrori. Haluamme korvata itsekkyyden maassamme moraalilla, kunnian rehellisyydellä, tavat periaatteilla, säädyllisyyden velvollisuuksilla, muodin yksinvallan järjen vallalla, epäonnen halveksinnan paheiden halveksinnalla, röyhkeyden ylpeydellä, turhuuden sielun suuruudella, rakkauden rahan rakkaudella kunniaan, hyvän yhteisön hyvillä ihmisillä, juonittelun ansioilla, nokkeluuden neroudella, kimalluksen totuudella, nautintojen kuluttavuuden onnellisuuden hurmalla, mahtimiesten pikkumaisuuden ihmisen suuruudella, miellyttävän, pinnallisen, kurjan kansan jalomielisellä, voimakkaalla ja iloisella kansalla. Toisin sanoen haluamme korvata monarkian kaikki paheet ja hullutukset tasavallan kaikilla hyveillä ja ihmeillä.

Ja mihin suunnattomaan korkeuteen ihmiskunnan yläpuolelle Robespierre asettaakaan itsensä! Hänen sanojensa ylimielisyys on huomion arvoista. Hän ei tyydy esittämään toivetta ihmisen sydämen suuresta uudistamisesta, hän ei edes odota tällaista tulosta tavalliselta hallinnolta. Ei, hän pyrkii aikaansaamaan sen itse, terrorin keinoin. Puheen, josta tämä lapsellisesti työstetty antiteesien massa on otettu, oli tarkoitus esittää *moraaliset periaatteet ohjaamaan vallankumouksellista hallitusta*. Kun Robespierre vaatii diktatuuria, tämä ei tapahdu ainoastaan ulkomaisen vihollisen vastustamiseksi tai kotimaisen ryhmittymän murskaamiseksi vaan jotta hän voi asettaa valtaan omat moraaliset periaatteensa terrorin keinoin ennen perustuslain voimaantuloa. Hän ei vaadi vähempää kuin tuhota juuriaan myöten ja terrorin keinoin

maasta *itsekkyyden, kunnian, tavat, säädyllisyyden, muodin, turhuuden, rakkauden rahaan, hyvän yhteisön, juonittelun, nokkeluuden, aistillisuuden ja kurjuuden*. Vasta kun hän, Robespierre, on suorittanut nämä *ihmeet* – kuten hän niitä oikein kutsuu – sallii hän lain palaavan takaisin valtakuntaan. Tosiaankin, kurjat visionäärit, jotka arvostavat itsensä niin korkealle ja ihmiskunnan niin alhaiseksi! Jotka haluavat uudistaa kaiken! Tyytyisivät ainoastaan uudistamaan itsensä! Siinä olisi riittävän vaativa tehtävä heille.

Nämä uudistajat, lainsäätäjät ja poliitikot eivät kuitenkaan usein halua harjoittaa välitöntä yksinvaltiutta ihmiskunnassa. Ei, he ovat liian vaatimattomia ja ihmisystävällisiä siihen. He tyytyvät pelkästään lain yksinvaltiuteen, ehdottomuuteen ja kaikkivaltiuteen. He pyrkivät vain säätämään lait.

Osoittaakseni kuinka yleinen tämä omituinen mielenlaatu on ollut Ranskan älymystön keskuudessa, minun ei pelkästään täytyisi kopioida kaikkia Mablyn, Raynalin, Rousseauin ja Fénelonin teoksia sekä pitkiä otteita Bossuetista ja Montesquieusta, vaan minun olisi myös välttämätöntä toistaa koko Konvention täydellinen pöytäkirja kaikista istunnoista. Sitä en tule tekemään, vaan ainoastaan viittaa niihin.

Ei olisi ihme, jos tämä idea olisi sopinut hyvin Napoleonille. Hän ylisti sitä intohimoisesti ja toteutti sitä tarmokkaasti. Hän piti itseään kemistinä ja Eurooppaa materiaalina hänen kokeilleen. Mutta pian tämä materiaali osoittautui reagoivan vahvasti häntä vastaan. Suuresti pettyneenä Bonaparte vaikutti St. Helenassa myöntävän, että kansassa on aloitekykyä, ja hänestä tuli vähemmän vihamielinen vapautta kohtaan. Silti se ei estänyt häntä antamasta pojalleen seuraavaa neuvoa testamentissaan: ”Hallitukseen tulee lisätä ja levittää moraalisuutta, koulutusta ja hyvinvointia.”

Kaiken tämän jälkeen minun tuskin tarvitsee lainata Morelleyin, Babeufin, Owenin, Saint Simonin ja Fourierin mielipiteitä. Tyydyn vain muutamaaan otteeseen työn järjestämisestä Louis Blancin kirjasta.

Suunnitelmassamme yhteiskunnan alkuvoima on valtio.

Mistä tämä valtion yhteiskunnalle antama alkuvoima koostuu? Louis Blancin pakottamasta *suunnitelmasta*.

Toisaalta yhteiskunta ei ole muuta kuin ihmiskunta. Näin ihmiskunta vastaanottaa alkusysäyksen Louis Blancilta.

Sillä on vapaus tehdä kuten se haluaa, näin sanotaan. Epäilemättä ihmiskunnalla on vapaus seurata kenen tahansa *neuvoja*. Mutta Louis Blanc ei käsitä asiaa näin. Hän tarkoittaa, että hänen suunnitelmansa tulisi muuntaa *laiksi* ja asettaa pakkokeinoin täytäntöön.

Suunnitelmassamme valtion täytyy pelkästään säätää työtä koskevia lakeja [mistä pahoittelut], joiden mukaan liiketoiminta voi toimia *täydessä vapaudessa*. Se [valtio] voi ainoastaan näyttää yhteiskunnalle suunnan [siinä *kaikki*], jonka ohjaamana se voi jatkaa itse matkaansa olosuhteiden voimalla ja *vakiinnutetun mekanismin* luonnollisen toiminnan avulla.

Mutta mikä on tämä Louis Blancin mainitsema suunta? Eikö se johda alas? Ei, se johtaa onnellisuuteen. Miksei yhteiskunta siis ohjaa itseään sinne vapaaehtoisesti? Koska se ei tiedä, mitä se haluaa ja se vaatii *alkusysäyksen*. Kuka sille antaa tämän alkusysäyksen? Voima. Ja kuka tämän alkusysäyksen voiman antaa? Koneen keksijä, Louis Blanc.

Emme pääse koskaan irti tästä kehästä – passiivinen ihmiskunta ja mahtava mies, joka liikuttaa sitä lain väliintulolla.

Tuleeko yhteiskunta nauttimaan edes jossain määrin vapaudesta tässä ohjauksessa? Epäilemättä. Ja mitä on vapaus?

Kertakaikkisesti: vapaus ei koostu ainoastaan myönnetystä *oikeudesta* vaan myös ihmiselle annetusta *vallasta* harjoittaa ja kehittää kykyjään oikeuden ja lain suojelun alaisena.

Eikä tämä ei ole mikään tyhjä ero: sen merkitys on syvälinen ja sen vaikutukset suunnattomat. Sen jälkeen kun on hyväksytty, että ihmisellä, ollakseen todella vapaa, tulee olla *valta* harjoittaa ja kehittää taitojaan, seuraa tästä yhteiskunnalle velvollisuus tarjota jokaiselle sen jäsenelle sopiva koulutus, jota ilman ihmisen mieli *ei pysty* kehittymään, ja tuotantovälineet,

joita ilman ihminen *ei pysty* toimimaan. Kenen väliintulolla yhteiskunta siis antaa jokaiselle jäsenelleen vaaditun opetuksen ja välttämättömät työvälineet ellei valtion?

Näin vapaus on valtaa. Mistä tämä *valta* koostuu? Koulutuksesta ja työvälineistä. Kuka *antaa* koulutuksen ja työvälineet? Yhteiskunta, joka on ne *velkaa* jokaiselle. Kenen väliintulolla yhteiskunta tarjoaa työvälineet niille joilla ei niitä ole? Valtion *väliintulolla*. Keneltä valtio ne ottaa?

Lukijan tehtävänä on vastata tähän kysymykseen ja huomata, mihin tämä kaikki johtaa.

Yksi aikamme merkellisimmistä ilmiöistä sekä eräs ihmetyksen aihe todennäköisesti jopa jälkipolvillemme on tähän kolminkertaiseen hypoteesiin perustuva oppi: ihmiskunnan radikaali passiivisuus, lain kaikkivoipaisuus, lainsäätäjän erehtymättömyys. Nämä kolme ajatusta muodostavat salaisen symbolin taholle, joka julistaa olevansa yksinomaisesti demokraattinen.

Pitää paikkansa, että se kutsuu itseään myös *sosiaaliseksi*.

Niin pitkälle kuin se on demokraattinen, sillä on rajaton luottamus ihmiskuntaan.

Niin pitkälle kuin se on *sosiaalinen*, se kohtelee ihmiskuntaa savena.

Ovatko poliittiset oikeudet keskustelun kohteena? Valitaanko lainsäätäjä? Oi, silloin ihmiset omaavat intuitiivisen viisauden: heidät on siunattu mitä hienovaraisimmalla havaintokyvyllä; *heidän tahtonsa on aina oikeassa; yleisön tahto ei voi erehtyä*. Äänioikeus ei voi olla liian yleinen. Kukaan ei ole missään vastuussa kyvykkyydestään äänestää yhteiskunnalle. Pyrkimys ja valmius äänestää hyvin ovat itsestäänselvyksiä. Voiko kansa erehtyä? Emmekö elä valistuksen aikaa? Tullaanko ihmisiä pitämään aina holhouksessa? Eivätkö he ole ansainneet oikeuksiaan suurella vaivalla ja uhrauksilla? Eivätkö he ole osoittaneet riittävää todistetta älykkyydestä ja viisaudesta? Eivätkö he ole aikuisia? Eivätkö he pysty huolehtimaan itsestään? Eivätkö he tiedä omaa parastaan? Onko olemassa henkilöä tai luokkaa, joka rohkenee

vaatia itsensä asettamista ihmisten paikalle päättämään ja toimimaan heidän puolestaan? Ei, ei; ihmiset haluavat olla *vapaita* ja heidän tulee olla vapaita. He haluavat päättää omista asioistaan, ja niin he tulevat tekemäänkin.

Kun lainsäätäjä on valittu ja hän on vapautunut vaalilupauksistaan, puhetyyli muuttuu. Kansa on palannut passiivisuuteen, liikkumattomuuteen, tyhjyyteen, ja lainlaatija ottaa kaikkivoipaisen olemuksen. Hän keksii, ohjaa, pakottaa ja järjestää. Ihmiskunnan tarvitsee ainoastaan alistua; despotismin aika on tullut. Ja tulee huomata tämän olevan väistämätöntä. Äskettäin niin valistuneella, moraalisella ja täydellisellä kansalla ei olekaan enää minkäänlaisia pyrkimyksiä, ja jos heillä joitakin on, ne kaikki johtavat vain kohti rappiota. Ja heille tulisi sallia pitää vähät vapautensa! Mutta eikö *Considérant* vakuuttanut, että *vapaus johtaa kohti monopolia*? Eikö meille ole kerrottu vapauden olevan kilpailua? Ja että kilpailu, Louis Blancin mukaan, *on järjestelmä, joka tuhoaa tavalliset ihmiset ja on syynä liikemiesten turmioon*? Eikö todisteena siitä, että mitä vapaampia kansakunnat ovat, sitä lähempänä ne ovat tuhoa ja turmiota, pitäisi katsoa Sveitsiä, Hollantia, Englantia ja Yhdysvaltoja? Eikö Louis Blanc kerro myös *kilpailun johtavan monopoliiin ja samasta syystä halvat hinnat johtavat korkeisiin hintoihin? Että kilpailulla on taipumuksena ammentaa kulutuksen lähteet ja suistaa tuotanto tuhoavaan toimintaan? Että kilpailu pakottaa tuotannon lisäykseen ja kulutuksen vähenemiseen*? Tästä seuraa, että vapaat ihmiset tuottavat, jotta eivät kuluttaisi; että vapaus tarkoittaa *sekä sortoa että sekavuutta*; ja että Louis Blancin täytyy ehdottomasti puuttua asiaan ja korjata tilanne?

Millaista vapautta ihmisille pitäisi suoda? Omatunnon vapaus? Mutta he kaikki käyttäisivät tilaisuutta hyväkseen ja kääntyisivät ateisteiksi. Koulutuksen vapaus? Mutta vanhemmat maksaisivat opettajille moraalittomuuden ja virheiden opettamisesta. Lisäksi, jos meidän on Thiersiä uskomisen, opetuksen vapauttaminen lopettaisi kansallisen koulutuksen, ja opettaisimme lapsillemme turkkilaisten tai hindujen ajatuksia. Sen sijaan yliopistojemme laillisen despotismin ansiosta heillä on hyvä onni saada oppia roomalaisten jaloista ideoista. Työn vapaus? Mutta tämä tarkoittaisi kilpailua, josta seuraisi kaiken tuotannon kuluttamattomuus, tavallisten ihmisten tuho ja liikemiesten turmio. Kaupankäynnin vapaus? Mutta on hyvin tiedossa, että protektionistit ovat lukemattomia kertoja osoittaneet, että vapaa kauppa on vahingollista ihmiselle ja tullakseen rikkaaksi on välttämätöntä käydä kauppaa

ilman vapautta. Yhdistymisen vapaus? Mutta sosialistisen opin mukaan vapaus ja yhdistyminen sulkevat toisensa pois, sillä sosialismi nimenomaisesti tähtää ihmisten oikeuksien riistämiseen ainoastaan pakottaakseen heidät yhdistymään.

On selkeästi nähtävissä, että sosiaalidemokraatti ei voi hyvällä omallatunnolla jättää ihmiskunnalle mitään vapautta, koska luontonsa mukaisesti – elleivät nämä herrasmiehet korjaa tilannetta – ihmiset pyrkivät joka tilanteessa kaikenlaiseen alennustilaan ja moraalittomuuteen.

Tämän vuoksi jää arvailujen varaan, millä perusteella he pitävät yleistä äänioikeutta erittäin tärkeänä.

Sosialistien vaatimukset nostavat esiin toisen kysymyksen, jonka olen usein heille esittänyt mutta johon tähän mennessä en ole koskaan saanut vastausta: Jos ihmiskunnan luontaiset pyrkimykset ovat niin huonoja, ettei heille ole turvallista sallia vapautta, kuinka on mahdollista, että sosialistien pyrkimykset ovat hyviä? Eivätkö lainsäätäjät ja heidän edustajansa kuulu ihmiskuntaan? Pitävätkö he itseään veistettynä eri puusta kuin koko muu ihmiskunta? He mainitsevat omaan rauhaansa jätetyn yhteiskunnan syöksyvän väistämättömään tuhoon, koska sen vaistot ovat itsetuhoisia. He vaativat valtaa pysäyttääkseen syöksykierteen ja määrätäkseen paremman suunnan. Ilmeisesti he siis ovat vastaanottaneet taivaasta viisautta ja hyveitä, jotka asettavat heidät ihmiskunnan yläpuolelle: osoittakoot valtuutuksensa tähän ylivertaisuuteen. He haluavat olla *paimenia* ja he haluavat meidän olevan heidän *lampaitaan*. Tämä järjestely olettaa heidän luonnollisen ylivertaisuutensa, oikeutensa, jonka toteennäyttämisen vaatimus on meille täysin oikeutettu.

On huomioitava, etten vastusta heidän oikeuttaan keksiä yhteiskunnallisia järjestyksiä, niiden julistamista ja testaamista heihin itseensä heidän omalla kustannuksellaan ja riskillään. Mutta kiistan heidän oikeutensa pakottaa niitä meille lain välityksellä, toisin sanoen voimakeinoin ja julkisilla varoilla.

En vaadi näiden erinäisten sosialististen koulukuntien – proudhonistien, cabetistien, fourieristien, universitaristien tai protektionistien – seuraajien luopuvan ajatuksistaan. Vaadin ainoastaan, että he luopuvat yhdestä heille kaikille yhteisestä ajatuksesta:

meidän pakottamisestamme voimakeinoin heidän ryhmiinsä ja riveihinsä, heidän sosialisoituihin projekteihinsa, ilmaisen luoton pankkeihinsa, kreikkalais-roomalaiseen moraalikäsitteeseensä sekä heidän liiketoiminnan rajoituksiinsa. Vaadin ainoastaan, että saamme itse päättää näistä suunnitelmista ja ettei meitä pakoteta hyväksymään niitä suorasti tai epäsuorasti, jos koemme niiden olevan etujemme vastaisia tai vastenmielisiä omalletunnillemme.

Heidän vaatimuksensa turvautumisesta painostuksella ja epäoikeudenmukaisuudella vahvistettuun valtion voimankäyttöön ja verotukseen viittaa myös vahingolliseen käsitteeseen yhteiskuntajärjestyksen suunnittelijan erehtymättömyydestä ja muun ihmiskunnan epäpätevyydestä.

Ja jos ihmiskunta on kyvytön huolehtimaan itsestään, miksi he puhuvat niin paljon yleisestä äänioikeudesta?

Tämä ajatuksellinen ristiriita löytyy valitettavasti myös tosiasioista. Vaikka ranskalaiset ovat olleet oikeuksiensa hankkimisessa tai paremminkin poliittisten vaateiden suhteen eturintamassa muihin maihin nähden, he ovat siitä huolimatta pysyneet eniten hallittuina, ohjattuina, määrättyinä, valvottuina, kahlittuina ja huijattuina – enemmän kuin mikään muu kansakunta.

Ranska on myös kansakunta, jossa vallankumoukset ovat kaikkein todennäköisimpiä, ja olosuhteisiin nähden tämä on täysin luonnollista.

Niin kauan kuin poliitikkomme hyväksyvät ajatuksen, jonka Louis Blanc hyvin ilmaisee lauseessa ”Yhteiskunta vastaanottaa alkusysäyksen valtiolta”, yhtä kauan kuin ihmiset pitävät itseään kykenevinä tuntemaan mutta pysyvät silti passiivisina; niin kauan kuin he pitävät itseään kykenemättöminä parantamaan omaa vaurauttaan tai onnellisuuttaan omalla älyllään tai energiallaan; niin kauan kuin he odottavat lain korjaavan kaiken – lyhyesti, niin kauan kuin he kuvittelevat oman suhteensa valtioon samanlaiseksi kuin lampaan ja paimenen välillä – niin kauan kuin nämä ajatukset ovat vallalla, on selvää että valtion vastuu on suunnaton. Hyvä ja huono onni, vauraus ja varattomuus, tasa-arvo ja eriarvoisuus, kaikki alkavat siitä. Siihen luotetaan kaikessa, sen tehtävänä on kaikki, se tekee kaiken; siten se on kaikesta vastuussa. Jos olemme

onnellisia, sillä on kaikki oikeus vaatia kiitollisuutemme. Mutta jos olemme onnettomia, sen yksin tulee kantaa syy. Eivätkö yksilöt ja heidän omaisuutensa ole sen käytössä? Eikö laki ole kaikkivoipa? Luodessaan opetuksen monopolin se on ottanut tehtäväkseen täyttää niiden perheiden toiveet, joilta on riistetty vapaus; ja jos nämä odotukset petetään, kenen syy se on? Laki on liike-elämää säännöstellessään ottanut tehtäväkseen sen menestyksen, muutoin olisi naurettavaa riistää siltä vapaus; ja jos se kärsii, kenen syy se on? Sekaantuessaan kaupan tasapainoon tariffeilla valtio pyrkii saamaan sen kukoistamaan; ja jos sen sijaan tuloksena on epätasapaino, kenen syy se on? Suojellessaan laivateollisuutta vastineena sen vapaudesta valtio on ottanut tehtäväkseen sen kannattavuuden; ja jos siitä tulee rasite, kenen syy se on?

Näin kansakunnassa ei ole yhtäkään epäkohtaa, josta valtio ei ole tehnyt itseään vapaaehtoisesti vastuulliseksi. Onko ihme, että jokainen epäonnistuminen uhkaa aiheuttaa vallankumouksen?

Ja mikä on ehdotettu parannuskeino? Laajentaa rajattomasti lain valta-asemaa, mikä tarkoittaa valtion vastuuta.

Mutta jos valtio ryhtyy nostamaan ja sääntelemään palkkoja eikä pysty siihen; jos se ryhtyy avustamaan kaikkia tarpeessa olevia eikä pysty siihen; jos se ryhtyy tarjoamaan eläkkeen jokaiselle työläiselle eikä pysty siihen; jos se ryhtyy tarjoamaan työläisille työvälineet eikä pysty siihen; jos se ryhtyy tarjoamaan kaikille halukkaille korotonta lainaa eikä pysty siihen; jos de Lamartinen kynästä ikäväksemme lähtenein sanoin ”Valtio pitää tehtävänänsä valistaa, kehittää, laajentaa, vahvistaa, henkevoittää ja pyhittää ihmisten sielua” – jos valtio epäonnistuu, eikö ole ilmeistä, että jokaisen pettymyksen (jotka valitettavasti ovat enemmän kuin todennäköisiä) jälkeen tulee tapahtumaan yhtä väistämätön vallankumous?

Palaan aiheeseen huomauttamalla, että juuri taloustieteen ja politiikan rajakohdassa⁷ nousee esiin tärkeä kysymys. Se kuuluu seuraavasti:

⁷ Talouspolitiikka edeltää valtiotiedettä: edellisen tulee paljastaa, ovatko ihmisten pyrkimykset harmonisia vai keskenään ristiriitaisia, tosiasia joka on selvitettävä ennen kuin jälkimmäinen pystyy päättämään valtion valtaoikeuksista.

Mikä on laki? Mitä sen tulisi olla? Mikä on sen toimialue? Mitkä ovat sen rajat? Mihin lainsäätäjän etuoikeudet tosiasiaassa loppuvat?

En epäile vastata: *Laki on epäoikeudenmukaisuutta ehkäisemään järjestetty yhteinen voima.* Lyhyesti sanottuna *laki on oikeudenmukaisuus.*

Lainsäätäjän ehdoton valta yksilöihin ja omaisuuteen nähden ei pidä paikkaansa, koska nämä ovat olleet olemassa ennen häntä ja hänen tehtävänsä on ainoastaan suojella niitä.

Ei pidä paikkaansa, että lain tehtävänä on säännellä omaatuntoamme, ajatuksiamme, tahtoamme, koulutustamme, näkemyksiämme, työtämme, kauppaamme, taitojamme tai nautintojamme.

Sen tehtävänä on estää yhden henkilön oikeuksia häiritsemästä toisen henkilön oikeuksia yhdessäkään näistä asioista.

Koska sen on välttämättä turvaututtava voimaan pakotteenaan, lailla voi olla oikeutettuna toimialueenaan ainoastaan voiman oikeutettu toimialue, joka on oikeudenmukaisuus.

Ja koska jokaisella yksilöllä on oikeus turvautua voimaan ainoastaan oikeutetussa itsepuolustuksessa, yhteistä voimaa, joka on ainoastaan yksilöllisten voimien yhteenliittymä, ei voida rationaalisesti käyttää mihinkään muuhun tarkoitukseen.

Näin laki on yksinomaan yksilön ennalta olemassa olevan oikeuden oikeutettuun itsepuolustukseen järjestämistä.

Laki on oikeudenmukaisuus.

Lain tehtävänä ei ole alistaa yksilöitä tai varastaa heidän omaisuuttaan, ei edes hyväntekeväisyyden varjolla. Sen tehtävänä on suojella yksilöitä ja heidän omaisuuttaan.

Ei pidä myöskään sanoa, että ainakin laki on ihmisystävällinen, jos se pidättäytyy kaikesta alistamisesta ja varastamisesta, sillä tämä on ristiriitaista. Laki ei pysty välttämään vaikutustaan yksilöihin ja omaisuuteen; jos se ei takaa niitä, se loukkaa henkilökohtaista vapautta ja oikeutta omaisuuteen vain siksi, että se toimii ja on olemassa.

Laki on oikeudenmukaisuus.

Mikään ei voi olla selkeämpää ja yksinkertaisempaa, täydellisemmin määritettyä ja rajattua tai näkyvämpää kaikille: oikeudenmukaisuus on kiinteä, muuttumaton ja pysyvä suure, johon ei mahdu *enempää* eikä *vähempää*.

Jos tästä poiketaan tekemällä laki uskonnolliseksi, veljelliseksi, tasavertaiseksi, ihmisystävälliseksi, kaupalliseksi, kaunokirjalliseksi tai taiteelliseksi, hukutaan välittömästi epämääräisyyteen ja epävarmuuteen. Ollaan tuntemattomalla alueella, pakotetussa utopiassa tai vielä pahempaa, keskellä utopioiden moninaisuutta, utopioiden jotka pyrkivät saamaan lain haltuunsa ja pakottamaan sen muiden niskoille, sillä veljeydellä ja ihmisystävällisyydellä ei ole kiinteitä rajoja kuten oikeudenmukaisuudella. Mihin vedetään raja? Mihin laki pysähtyy? Yksi henkilö, kuten de Saint Cricq, laajentaa ihmisystävällisyyttään ainoastaan tietyille liike-elämän luokille ja vaatii lailta *tuottajien suosimista kuluttajien kustannuksella*. Toinen, kuten Considérant, pitää työväenluokan puolia ja vaatii sille lain avulla *taattua vähimmäismäärää vaatteita, majoitusta, ruokaa ja muuta elämiselle välttämätöntä*. Kolmas, kuten Louis Blanc, sanoo perustellusti tämän olevan epätäydellistä veljeyttä ja että lain tulisi varustaa kaikki työvälineillä sekä koulutuksella. Neljäs huomaa tämän järjestelyn jättävän yhä tilaa eriarvoisuudelle ja että lain tulisi viedä ylellisyyttä, kirjallisuutta ja taiteita syrjäisimpiinkin kyliin. Tämä on suorin tie *kommunismiin*, tai paremminkin lainsäädännöstä tulee mitä se jo on: kaikenlaisten villien unelmien ja kontrolloimattoman kateuden taistelukenttä.

Laki on oikeudenmukaisuus.

Jos hyväksymme tämän määritelmän, pystymme ymmärtämään valtion, joka on yksinkertainen ja vakaa. Haastan jokaisen kertomaan minulle, mistä ajatus

vallankumouksesta, kapinasta tai mellakasta julkista valtaa vastaan voisi nousta, jos se rajoittuu pelkästään epäoikeudenmukaisuuden ehkäisemiseen. Tässä järjestelmässä esiintyisi suurempaa vaurautta ja vauraus jakaantuisi tasaisemmin. Ja mitä tulee ihmiskunnalle väistämättömään kärsimykseen, kenenkään mieleen ei tulisi syyttää siitä valtiota, sillä se olisi yhtä viaton siihen kuin se on lämpötilojen vaihteluun. Onko ihmisten koskaan nähty vastustavan hovioikeutta tai ahdistelleen rauhantuomareiden saleja vaatiakseen minimipalkkaa, korotonta luottoa, työvälaineitä, suojatulleja tai valtion tukityöllistämistä? He tiedostaisivat näiden asioiden olevan tuomioistuimen toimivallan ulkopuolella, ja he oppisivat pian, etteivät ne kuulu lain piiriin.

Mutta jos laki pohjautuu veljeyden periaatteeseen, jos julistetaan kaikkien hyötyjen ja haittojen olevan siitä lähtöisin – että se on vastuussa jokaisen yksilön epäonnesta ja kaikista yhteiskunnan eriarvoisuuksista – silloin avataan ovet loputtomalle sarjalle valituksia, harmia, ongelmia ja vallankumouksia.

Laki on oikeudenmukaisuus.

Ja olisi erittäin omituista, jos se voisi olla oikeutetusti mitään muuta! Eikö oikeudenmukaisuus ole oikein? Eivätkö oikeudet ole tasa-arvoisia? Millä oikeudella laki voi tällöin puuttua ja alistaa minut herrojen Mimerel, de Melun, Thiers tai Louis Blanc suunnittelemaan yhteiskuntajärjestykseen sen sijaan, että nämä herrasmiehet alistettaisiin minun suunnitelmaani? Oletetaanko, ettei Luonto ole suonut minulle riittävää mielikuvitusta keksimään omaa utopiaani? Onko lain tehtävänä tehdä valinta monen haaveen väliltä ja asettaa julkinen poliisivoima palvelemaan yhtä näistä?

Laki on oikeudenmukaisuus.

Jatkuvasti kuulee sanottavan, että laki tässä merkityksessä olisi ateistinen, yksilöllinen ja sydämetön, ja että se tekisi ihmiskunnan omaksi kuvakseen. Tämä on naurettava päätelmä, hyvinkin sen valtion ihannoinnin arvoinen, joka pitää ihmiskuntaa lakien luomuksena.

Entä sitten? Koska tulemme vapaiksi, seuraako siitä, että lopetamme toimimisen? Koska laki ei anna meille impulssia, seuraako siitä, ettemme saa mitään alkusysäystä?

Koska laki rajoittuu turvaamaan kykyjemme vapaan harjoittamisen, seuraako siitä, että taitomme halvaantuvat? Koska laki ei määrää meille uskonnon, kokoontumisen, koulutuksen, työnteon, kaupan ja hyväntekeväisyyden muotoja, seuraako siitä, että syöksymme innokkaasti ateismiin, eristykseen, tietämättömyyteen, kurjuuteen ja itsekkyyteen? Seuraako siitä, ettemme tunnista enää Jumalan voimaa ja hyvyyttä; että lopetamme liittymästä yhteen, auttamasta toisiamme, rakastamasta ja avustamasta epäonnisia veljiämme, tutkimasta luonnon saloja ja pyrkimistä täydellistämään itseämme?

Laki on oikeudenmukaisuus.

Ja lain oikeudenmukaisuuden alaisena, oikeuden ja vapauden alaisena, turvallisuuden, vakauden sekä vastuun vaikutuksen alaisena jokainen ihminen saavuttaa ansionsa mukaisesti olemuksensa täyden arvokkuuden. Ainoastaan tämän oikeudenmukaisuuden lain alaisena ihmiskunta tulee saavuttamaan – epäilemättä hitaasti mutta varmasti – järjestyksessä ja rauhallisesti sille kuuluvan kehityksen.

Minusta vaikuttaa, että järki on puolellani, sillä oli kyseessä mikä tahansa asia – uskonnollinen, poliittinen tai taloudellinen; koskipa se hyvinvointia, moraalia, tasa-arvoa, oikeutta, oikeudenmukaisuutta, kehitystä, vastuuta, yhteistyötä, omaisuutta, työtä, kauppaa, pääomaa, palkkoja, veroja, väestöä, luottoa tai valtiota – ja mistä tahansa tieteellisestä näkökulmasta tahansa katsottuna poikkeuksetta päättyy samaan lopputulokseen: ratkaisu yhteiskunnalliseen ongelmaan löytyy vapaudesta.

Ja eikö myös kokemus ole puolellani? Katsotaan maailman tilaa tänään. Mitkä kansakunnat ovat kaikkein onnellisimpia, kaikkein moraalisisimpia ja kaikkein rauhallisimpia? Ne joissa laki kaikkein vähiten sekaantuu yksityiseen toimintaan; joissa valtio tekee olemassaolonsa vähiten tunnetuksi, joissa yksilöllisyydellä on laajin ulottuvuus ja julkisella mielipiteellä suurin vaikutusvalta; joissa julkishallinnon koneisto on vähiten tärkeä ja monimutkainen; joissa verotus on kevein ja vähiten eriarvoinen, yleinen tyytymättömyys vähiten kehittynyttä ja vähiten perusteltua; joissa yksilön ja yhteiskuntaluokkien vastuu on kaikkein aktiivisin ja joissa tämän seurauksena, ellei moraalilla ole moitteettomassa kunnossa, sitä pyritään poikkeuksetta parantamaan; joissa kaupantekoa, sopimuksia ja yhdistymistä vähiten rajoitetaan;

joissa työ, pääoma ja väestö kärsivät vähiten keinotekoisesta syrjäyttämisestä; joissa ihmiskunta seuraa kaikkein täydellisimmin omaa suuntaansa; joissa ihmisen keksinnöt ovat kaikkein parhaiten harmoniassa Jumalan lakien kanssa; lyhyesti, ne jotka kaikkein selvimmin ymmärtävät tämän periaatteen: oikeuden rajoissa kaiken tulee virrata ihmisen vapaasta, täydellisestä ja vapaaehtoisesta toiminnasta, eikä lakia tai voimankäyttöä tarvita muuhun kuin yleisen oikeudenmukaisuuden hallintaan.

En voi välttää tulemasta seuraavaan päätelmään: maailmassa on liikaa "suuria" ihmisiä – lainsäätäjiä, yhteiskuntasuunnittelijoita, yhteisöjen perustajia, kansojen johtajia, kansakuntien isiä jne. Liian moni ihminen asettaa itsensä ihmiskunnan yläpuolelle hallitakseen ja tukeakseen sitä. Liian moni ihminen tekee siitä ammatin itselleen.

Minulle tullaan vastaamaan: ”Olet itse tekemässä samaa.”

Pitää paikkansa. Mutta täytyy hyväksyä, että puhun täysin eri sävyllä ja kokonaan täysin erilaisen tarkoituksen mukaisesti. Ja jos kuulun uudistajiin, niin sen ainoa tarkoitus on vakuuttaa heidät jättämään ihmiset rauhaan.

En katsele ihmisiä kuten Vancauson katseli automaattiaan. Paremminkin niin kuin lääkäri hyväksyy ihmisen kehon sellaisenaan, samoin minä hyväksyn ihmiset sellaisina kuin he ovat. Tavoitteeni on ainoastaan tutkia ja ihailia heitä.

Suhtautumistani kaikkiin ihmisiin kuvastaa hyvin tämä tarina kuuluisasta matkailijasta.

Hän löysi itsensä villin heimon keskeltä, johon oli juuri syntynyt lapsi. Joukko sormuksilla, koukuilla ja siteillä varustettuja ennustajia, poppamiehiä ja puoskareita ympäröi lapsen. Eräs sanoi: ”Tämä lapsi ei tule koskaan haistamaan piipun aromia ellen venytä sen sieraimia.” Toinen sanoi: ”Hän ei tule koskaan kuulemaan ellen venytä korvanipukkoja hartioihin.” Kolmas sanoi: ”Hän ei tule koskaan näkemään auringon valoa ellen tee hänen silmistään vinoja.” Neljäs sanoi: ”Hän ei tule koskaan seisomaan suorassa ellen taivuta jalkoja.” Viides sanoi: ”Hän ei opi koskaan ajattelemaan ellen litistä kalloa.”

”Lopettakaa”, huudahti matkailija. ”Mitä Jumala on tehnyt, se on hyvin tehty. Älkää väittäkö tietävänne Häntä enempää. Jumala on antanut elimet tälle hauraalle olenolle, antakaa niiden kehittyä, vahvistua harjoituksesta, yrityksestä ja erehdyksestä, kokemuksesta ja vapaudesta.”

Jumala on istuttanut myös ihmiskuntaan kaiken tarvittavan. Hän on varustanut yhteiskunnallisen fysiologian yhtä lailla kuin yksilöllisen fysiologian. Myös yhteiskunnalliset elimet ovat koostuneet niin, että ne kehittyvät harmonisesti vapauden puhtaassa ilmassa. Eroon puoskareista ja suunnittelijoista! Eroon heidän sormuksistaan, ketjuistaan, koukuistaan ja pinseteistään! Eroon heidän keinotekoisista menetelmistään! Eroon valtion viranomaisten päähänpistoista, heidän yhteiskunnallisista hankkeistaan, heidän keskittämistään, tariffeistaan, valtiollisista oppilaitoksista, valtion uskonnosta, korottomista luotoista, pankkimonopoleista, heidän säädöksistään, rajoituksistaan, yhtäläistävistä veroistaan ja tekopyhistä moralisoinneistaan! Ja nyt, tuotettuaan yhteiskuntaan kärsimystä tarpeettomasti niin monen järjestelmän kautta, annetakoon lainlaatijoiden ja hyväntekijöiden lopettaa siihen, mistä heidän olisi pitänyt aloittaa – hylkäämään kaikki keinotekoiset järjestelmät ja kokeilemaan vapautta – vapautta joka on luottamusta Jumalaan ja Hänen työhönsä.